

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

9^E JAARGANG

WOENSDAG 2 JULI 1924

No. 444

INHOUD

	Blz.
PACHTEN EN LOONEN IN DEN LANDBOUW IN VERBAND MET DE EXPORTINDUSTRIE I door <i>J. Smid</i>	578
Loon naar behoefte — Belasting naar draagkracht door <i>Mr. A. Veen</i> , met naschrift door <i>C. J. Ph. Zaalberg</i> ..	580
De ontwikkeling van de Onderneming en de Medezegenschap door <i>J. Ratté</i>	581
Philosophie of Sociologie? II (Slot) door <i>R. Kuyper</i> ...	584
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Preferentie en de betrekkingen tusschen de deelen van het Rijk door <i>Dr. T. E. Gregory</i>	586
AANTEKENINGEN:	
De vermeerdering van het Nederlandsch bezit aan dollarfondsen gedurende 1923	587
De crisis in de Padi-cultuur op Java	588
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	589—596
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins*.
Redacteur-Secretaris van het weekblad: *D. J. Wansink*.
Secretariaat: *Pieter de, Hoochweg 122, Rotterdam*.
Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruijge Plaatweg 37*.
Telefoon Nr. 3000. Postchèque- en girorekening
Rotterdam No. 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,— per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonne's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage*.

1 JULI 1924.

In den toestand van de geldmarkt kwam ook deze week geen verandering. De handel bleef stil en de aangeboden posten particulier disconto konden regelmatig voor 3¼ percent plaatsing vinden. De notering van prolongatie geld was regelmatig 3 percent.

* * *

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank teekent zich duidelijk de invloed van de maandwisseling af. De post binnenlandsche wissels steeg met f 6,6 miljoen. Ook in de afgelopen week blijkt geen schatkistpapier rechtsreeks bij de bank te zijn ondergebracht. De beleeningen geven een vermeerdering van f 17,5 miljoen te zien, die uitsluitend de effectenbe-

leeningen betreft en voor het grootste gedeelte voor rekening komt van de Hoofdbank.

Het creditsaldo van het Rijk, dat de vorige weekstaat had aan te wijzen, heeft weder plaats gemaakt voor een debetsaldo ten bedrage van f 6,2 miljoen. De metaalvoorraad der bank bleef vrijwel op dezelfde hoogte. De post papier op het buitenland daalde met ruim f 1 miljoen, terwijl de diverse rekeningen onder het actief zich f 8,6 miljoen hooger stelden. Het vrij aanzienlijk verschil tusschen de twee laatstgenoemde cijfers wijst er vermoedelijk op, dat de bank in de afgelopen week wederom een gedeelte van het provenu van de recente Pondenleening van de gemeente Amsterdam ter realisatie heeft overgenomen.

De biljettencirculatie steeg van f 946,1 miljoen tot f 983 miljoen.

De rekening-courant saldi van anderen vertoonden een vermeerdering van f 5,3 miljoen. Het beschikbaar metaalsaldo blijkt met f 7,5 miljoen te zijn afgenomen.

* * *

Ook op de wisselmarkt heerschte weinig levendigheid. Aanvankelijk was er eenige vraag voor Francs, die den koers tot 14,70 deed oploopen, maar reeds Dinsdag trad weder een daling in tot 14,10 en verder werden de weinige zaken afgedaan tot koersen schommelend tusschen 13,92½ en 14,12½. Over het algemeen was de stemming flauw. Londen liep tot ca. 11,50 terug en ook Dollars waren vrijwel doorlopend aangeboden, zoodat ten slotte voor 2,65½ à 2,66 verkrijgbaar was.

LONDEN, 28 JUNI 1924.

Gedurende deze berichtsweek was daggeld in de geldmarkt niet zoo zeer gezocht, doch daarentegen bestond er groote vraag naar voorschot tot in Juli. Wekelijksche leeningen werden soms tegen 3¼ pCt. afgesloten, maar veelal werd 3½ pCt. gevraagd en betaald. Vanaf Dinsdag werd dagelijks bij de Bank of England telkens voor een week geleend tegen 4½ pCt., zoodat in het nieuwe halve jaar de terugbetalingen reeds dadelijk van het begin af zullen moeten plaats vinden. Daggeld kostte tusschen 1½ à 2 pCt.

De discontomarkt was vast, maar de zaken gering. Van de zijde der banken was in het geheel geen vraag naar Treasury Bills.

2-mnds. prima bankaccept 3—3¹/₁₆ pCt.; 3-mnds. idem 3¹/₁₆—³/₈ pCt.; 4-mnds. idem 3⁷/₈—3¹/₁₆ pCt.; 6-mnds. idem 3⁷/₈—⁵/₁₆ pCt.

PACHTEN EN LOONEN IN DEN LANDBOUW IN VERBAND MET DE EXPORTINDUSTRIE.

I.

Herhaaldelijk is, gewezen op de wanverhouding, welke in de laatste jaren onder den invloed der loonactie en van den loop der prijzen is ontstaan tusschen de loonen der landarbeiders en die van verschillende andere groepen van arbeiders.

In meer dan een opzicht wordt daardoor de positie van hen, die van landbouwarbeid moeten leven, moeilijk gemaakt. In de eerste plaats moeten zij voor allerlei goederen en diensten, alsmede aan belastingen in verhouding tot de resultaten van hun bedrijf en van hun inkomen veel te veel betalen. Maar wat nog erger is en waarop tot dusver m.i. nog niet voldoende de aandacht is gevestigd, is dit, dat de hooge kosten van den arbeid in verschillende takken van bedrijf de uitbreiding van de industrie en daardoor de noodzakelijke afvloeiing van de overtollige werkkrachten van den landbouw naar de industrie bemoeilijkt.

De aangeduide wanverhouding kan langs verschillende wegen worden hersteld. Als men de wet van vraag en aanbod vrij liet werken, zouden de stedelijke en industriele loonen ten gevolge van het groote aanbod van werkkrachten van zelve dalen en zou de natuurlijke verhouding zich herstellen, met de landbouwloonen als basis van het geheele loonpeil. Het komt mij voor, dat dit voor de arbeidersklasse als geheel de beste weg is, op den duur althans. Zeer gunstige perspectieven opent hij echter niet. Wie de waarheid niet onder de oogen wil of durft zien, tracht de zaak dan ook van den anderen kant aan te vatten, nl. de loonen der landbouwarbeiders door kunstmiddelen te doen stijgen, ten einde ze in eene betere verhouding te brengen tot de kunstmatig hoog gehouden loonen van verschillende andere groepen van arbeiders.

Deze stijging zou zeer gemakkelijk zijn tot stand te brengen, indien men de prijzen der landbouwproducten kon doen rijzen. De landbouwers kunnen door samenwerking in dezen echter zoo goed als niets doen. De overheid zou dus een handje moeten helpen, hetzij door protectie, hetzij door inflatie. Om onzen landbouw te helpen, zouden protectiemaatregelen echter al van zeer ingewikkelden aard moeten zijn. En voor inflatie beware ons de hemel. Welbeschouwd zou deze prijsstijging feitelijk toch ook neerkomen op eene verlaging der stedelijke en industriele loonen, wel niet in geld, maar in koopkracht. Het is dan ook geen wonder, dat sommigen een anderen kant uitzien en door Regeeringsmaatregelen de loonen wenschen te doen stijgen ten koste van de pacht.

Bij de behandeling van de begroting van Binnenlandsche Zaken en Landbouw in de Tweede Kamer der Staten-Generaal is deze weg aanbevolen door den heer Hiemstra en het is inzonderheid in verband met zijn betoog, dat ik over deze quaestie enkele opmerkingen wensch te maken. De heer Hiemstra ging daarbij uit van de bewering, dat de Regeeringsmaatregelen ten behoeve van den landbouw geen voordeel opleveren voor hen, die eigenlijk den grond bewerken, de kleine pachters en de landarbeiders, maar dat de grondeigenaren in den vorm van een hoogere pacht al die voordeelen naar zich toe weten te halen. Die redeneering wordt meer gehoord. Ook ik heb lang op dit standpunt gestaan. Bij nadere overweging komt het mij echter niet juist voor en ik meen, dat het zijn nut kan hebben, mijne zienswijze in dezen eenigszins uitvoerig uiteen te zetten. Die uiteenzetting zal tevens dienstbaar kunnen worden gemaakt aan de beoordeeling van den maatregel, welke wordt aanbevolen, om den aangeduiden misstand tegen te gaan. Ik ga daarbij uit van het feit, dat, ten gevolge van het verschil in vruchtbaarheid van den grond en van de wet der afnemende meeropbrengst, dezelfde arbeid in den landbouw een zeer verschillend resultaat

geeft en dat onder den invloed van het vrije spel der maatschappelijke krachten of, wil men liever, van de wet van vraag en aanbod, het loon bepaald wordt door het resultaat van den arbeid, uitgevoerd onder de ongunstigste omstandigheden, waaronder gewerkt moet worden, om aan alle op landbouwarbeid aangewezen personen werk te geven. De onder gunstiger omstandigheden uitgevoerde arbeid levert — afgezien van kapitaalrente en ondernemersloon — dus een overschot boven het loon en dit overschot vormt de pachtwaarde.

Zodoende ontwikkelt zich eene verhouding tusschen pachten en loonen, zooals in groote trekken is aangegeven in onderstaanden staat, waarvan de cijfers intusschen uit den aard der zaak willekeurig zijn gekozen.

Aantal werkzame arbeiders	Waarde der prestatie van een arbeider per dag	Totale waarde der prestatie van alle arbeiders per dag	Van deze totale waarde bestaat uit	
			loon	pacht
Geval 1.				
1000	f 6	f 6.000	f 3.000	f 3.000
1000	" 4½	" 4.500	" 3.000	" 1.500
1000	" 3	" 3.000	" 3.000	nihil
3000	f 4½	f 13.500	f 9.000	f 4.500
Geval 2.				
1000	f 9	f 9.000	f 4.500	f 4.500
1000	" 6¾	" 6.750	" 4.500	" 2.250
1000	" 4½	" 4.500	" 4.500	nihil
3000	f 6¾	f 20.250	f 13.500	f 6.750
Geval 3.				
1000	f 9	f 9.000	f 3.000	f 6.000
1000	" 6¾	" 6.750	" 3.000	" 3.750
1000	" 4½	" 4.500	" 3.000	" 1.500
1000	" 3	" 3.000	" 3.000	nihil
4000	f 5½	f 23.250	f 12.000	f 11.250
Geval 4.				
1000	f 6	f 6.000	f 2.000	f 4.000
1000	" 4½	" 4.500	" 2.000	" 2.500
1000	" 3	" 3.000	" 2.000	" 1.000
1000	" 2	" 2.000	" 2.000	nihil
4000	f 3¾	f 15.500	f 8.000	f 7.500

Betreffende dezen staat zij het volgende opgemerkt.

Geval 1 veronderstelt, dat in eene streek 3000 arbeiders in den landbouw werkzaam zijn. De waarde der prestatie van de eerste duizend wordt gemiddeld geraamd op f 6 per dag en per persoon, die van de tweede duizend op f 4½ en die van het derde duizend op f 3. Het loon zal onder die omstandigheden voor alle 3000 arbeiders schommelen om de f 3. Het gevolg daarvan is, dat van de totale opbrengstwaarde van een dag arbeid, zijnde f 13.500, f 9000 komt aan de arbeiders als loon en f 4500 aan de grondeigenaren als pacht. Verhouding als 2 : 1.

Het tweede geval veronderstelt, dat het aantal arbeiders gelijk blijft, maar door verbetering van de arbeid productiever wordt. Het gevolg daarvan is, dat de waarde der prestatie van het eerste duizendtal arbeiders stijgt van f 6 tot f 9, van het tweede duizendtal van f 4½ tot f 6¾ en van het derde van f 3 tot f 4½. Het loon van alle arbeiders zal onder deze omstandigheden ongeveer f 4½ zijn of 50 pCt. meer dan in het eerste geval. Het totale loonbedrag zal ook 50 pCt. stijgen, de totale pacht eveneens. De verhouding blijft als 2 : 1. Grondeigenaar en arbeider profiteren dus beiden gelijkelyk van de aangebrachte verbeteringen.

Het derde geval veronderstelt, dat wel de productiviteit van den arbeid met 50 pCt. toeneemt, maar dat er tevens 1000 arbeiders bijkomen. Dit vierde duizendtal zal aan minder productieven arbeid moeten worden gezet, waarvan het resultaat, ondanks de technische verbeteringen, per dag en per persoon slechts een waarde heeft van f 3, evenals oorspronkelijk het geval was bij het derde duizendtal. Het gevolg van een en ander is, dat het loon f 3 blijft,

doch de grondeigenaar als pacht een veel grooter deel van de opbrengst krijgt dan bij gevallen 1 en 2. Bij een loontotaal van f 12.000 bedraagt de pacht thans f 11.250. Verhouding 16 : 15.

Deze voor den arbeider ongunstiger verdeling zou echter even goed zijn ontstaan, indien de productiviteit van den arbeid niet was toegenomen, zooals geval 4 aangeeft. Het loon zou dan echter gedaald zijn tot ongeveer f 2. Dank zij de verbeteringen in het bedrijf, kan het loon thans f 3 blijven.

Uit het bovenstaande vallen de volgende conclusiën te trekken:

10. Verbeteringen in het bedrijf hebben de strekking, zoowel den grondeigenaar als den arbeider ten goede te komen.

20. Vermeeandering van het aantal arbeiders heeft de strekking, het aandeel van den grondeigenaar te doen rijzen en dat van den arbeider te doen dalen.

30. De invloed van verbeteringen in het bedrijf op de loonen kan zoodoende worden geneutraliseerd door toeneming van het aantal arbeiders.

In de uitwerking, welke de toeneming van het aantal arbeiders heeft op de verhouding tusschen loon en pacht, ligt iets onbillijks. Toch geloof ik, dat het niet gemakkelijk is, hierin verandering te brengen en dat, zoo men daar ook al in slaagde, dit slechts tijdelijk zou voeren tot eene verbetering van den toestand der arbeiders. Later zou deze toestand ten gevolge juist van deze maatregelen, wellicht nog slechter worden.

De heer Hiemstra wenscht de pacht te doen vaststellen door een overheidsorgaan en wel op zoodanig bedrag, dat de pachter een beter bestaan vindt en hij den arbeider een hooger loon zal kunnen geven. Het denkbeeld, de pachtsom van overheidswege te bepalen, is in den laatsten tijd meer gehoord. De Staatscommissie voor het Pachtvraagstuk, die onlangs het 2de deel van haar rapport deed verschijnen, heeft het dan ook onder de oogen gezien, doch meende in dezen eene afwijzende houding te moeten aannemen en m.i. terecht.

De heer Hiemstra zegt, dat tegen zijn stelsel ongetwijfeld bezwaren zijn aan te voeren, maar dat zulks van elk stelsel geldt. Dit laatste is niet te ontkennen. Maar toch komt het mij voor, dat die bezwaren hier al bijzonder groot zijn.

Ik zal nu maar niet veel zeggen over de willekeurige wijze, waarop men den eigenaar, althans zoo men iets van beteekenis voor pachters en arbeiders wil bereiken, feitelijk een deel van zijn bezit ontnemt en dit geeft aan een willekeurig persoon, zonder dat die er eenig bijzonder recht op heeft.

Waar ik inzonderheid bij wil stilstaan is de vraag, of het vaststellen der pacht van overheidswege inderdaad wel de positie van den pachter zal verbeteren en zoo dit al het geval mocht zijn, of dan de pachter in zijne betere financiële positie aanleiding zou vinden, zijne arbeiders beter te gaan betalen.

Het ligt m.i. zeer voor de hand, dat men wel van overheidswege de pachtsom kan vaststellen, maar dat men niet zal kunnen beletten, dat de pachter voor het pachtrecht aan den eigenaar eene extra-premie geeft, hetzij in den vorm van eene som ineens of van eene jaarlijksche uitkeering. Het feit, dat eene regeling als de voorgestelde in hooge mate indruischt tegen het rechtsbewustzijn, zal bij den verpachter, en het sterke streven, om toch maar een bedrijf te krijgen, zal bij den pachter de bezwaren, welke zij tegen het begaan van eene wetsovertreding mochten hebben, al heel spoedig terugdringen; te meer daar deze overtreding zoo moeilijk zal zijn te constateeren.

Dat deze regeling er zoodoende niet toe zou bijdragen, den eerbied voor de wet te verhoogen, is wel zeker, maar blijft geheel voor rekening van den wetgever, die dit pad zou willen betreden.

Wil men het aangevoerde bezwaar voorkomen, dan zou ook aan het overheidsorgaan de taak moeten wor-

den opgedragen, den pachter aan te wijzen. Over de moeilijkheden, die daaraan verbonden zijn en de misbruiken, waartoe dit zou leiden, zal ik maar zwijgen. De eigenaren zouden waarschijnlijk de beslissing van het bedoelde orgaan niet afwachten, maar of hun land zelf gaan exploiteeren, of dit laten doen onder leiding van een bedrijfsboer, of het verkoopen. De gelegenheid om een bedrijf te pachten, zou dan langzamerhand verdwijnen en de minder gegoede landbouwer zou, om een bedrijf te krijgen, dit moeten koopen met voor een groot deel geleend geld. De pachtoeren zouden worden vervangen door hypotheekboeren. Dat zij daardoor vermoedelijk van den wal in de sloot zouden geraken, behoef ik, geloof ik, niet nader uiteen te zetten.

Nemen wij intusschen eens aan, dat het door den heer Hiemstra voorgestane stelsel wel practisch uitvoerbaar was en dat ten gevolge van dit stelsel alle pachters in belangrijk gunstiger conditie kwamen, zouden dan de arbeiders ten gevolge daarvan hooger loon krijgen? Ik wil natuurlijk gaarne toegeven, dat in op zichzelf staande gevallen een werkgever, die in goeden doen is, wel eens royaler is in het betalen van zijn arbeiders dan anders het geval zou zijn. In het algemeen echter geloof ik, dat zoowel de practijk als de theorie op bovenvermelde vraag een ontkennend antwoord geven.

Er zijn streken in ons land, waar de landbouwers voor het meerendeel bestaan uit gefortuneerde eigengeërden, zooals met name in verschillende deelen der provincie Groningen. En zijn nu de loonen daar zoo veel hooger dan in de overigens met Groningen zeer wel te vergelijken provincie Friesland, waar de grond hoofdzakelijk wordt geëxploiteerd door pachters? Geenszins.

Er zijn ook streken, waar de eigenaren hunne pachters laten wonen tegen eene zeer lage pacht. Waren van het stelsel van den heer Hiemstra belangrijke resultaten te verwachten, dan zouden de arbeidsloonen daar hooger moeten zijn. Het tegendeel is echter het geval.

Nu kan men natuurlijk opmerken, dat de organisatie der arbeiders nog niet sterk genoeg is, om, waar de landbouwers in goeden doen zijn, de loonen op te voeren. Dit argument kan gelden voor laatsbedoelde streken, maar zeker niet voor de provincie Groningen.

En thans de theorie. Deze leert m.i. duidelijk, dat de loonactie hier weinig zal kunnen bereiken. Het hierboven vermelde staatje is in dezen leerzaam. Geen werkgever zal op den duur hooger loon betalen dan de arbeid waard is. Wil men hem dwingen een bepaald loon uit te keeren, dan blijft de arbeid, die dit loon niet waard is, eenvoudig achterwege en schept men werkloosheid. Wil men deze voorkomen, dan zou men van overheidswege dit minder productieve werk moeten subsidiëren. Zoo vervalt men van het een in het ander.

Hierbij komt nog iets. De ervaring leert, dat in vele streken, waar ten gevolge van het voortleven van patriarchale verhoudingen de pachters eene lage pacht betalen, het bedrijf niet hoog staat. Het gevolg daarvan is, dat de opbrengst van den arbeid laag is en daar het per slot van rekening deze opbrengst is, die het loon bepaalt, is het verklaarbaar, dat in genoemde streken lage pachten samengaan met lage loonen. De Staatscommissie voor het Pachtvraagstuk waarschuwt m.i. dan ook terecht tegen de verstarring van de sociale samenstelling ten plattelande, welke het gevolg zou zijn van een geprivilegieerden pachtersstand.

Alles wel beschouwd, komt het mij voor, dat de heer Hiemstra en wie met hem gelijk denken, de zaak aan het verkeerde eind aanvatten. Bedacht moet worden, dat niet de loonen laag zijn doordien de pachten hoog zijn, maar dat lage loonen en hoge pachten het gevolg zijn van dezelfde oorzaak, n.l. van te weinig grond in verhouding tot het aantal op de exploitatie van

dien grond aangewezen personen. In de Tweede Kamer zijn dan ook stemmen vernomen, die aandringen op uitbreiding der oppervlakte cultuurgrond. Men stelle zich daar echter niet al te veel van voor. Ongetwijfeld zijn er nog gronden, die met voordeel verbeterd of ontgonnen kunnen worden. Maar er is ook heel veel woeste grond, waarvan ontginning, althans voor bouw- en grasland, niet rendeert. Er zijn voorts onder de reeds in cultuur zijnde gronden aanzienlijke oppervlakten, waarvan de exploitatie bij een eenigszins redelijken loonstandaard niet loonend is, zelfs als geen noemenswaarde pacht wordt betaald.

Zelfs de vooruitzichten, welke de droogmaking der Zuiderzee opent, zijn niet zoo schitterend als velen meenen. De Zuiderzeevereeniging schatte indertijd het aantal menschen, groot en klein, dat in de Zuiderzeepolders als landbouwer, landarbeider of neringdoende een bestaan zou kunnen vinden, op 250.000, terwijl onze bevolking jaarlijks met meer dan 100.000 personen toeneemt. Wij moeten, ten einde de aangroeiende bevolking een bestaan te verzekeren, daarom inzonderheid de oogen richten op de exportindustrie en het is met het oog daarop, dat ik aan het voorgaande enkele beschouwingen wensch vast te knoopen aangaande het verband tusschen pachten en loonen in den landbouw eenerzijds en den toestand der exportnijverheid anderzijds.

J. SMID.

(Slot volgt.)

LOON NAAR BEHOEFTE. — BELASTING NAAR DRAAGKRACHT.

In het nummer van 28 Mei schreef de heer C. J. P. Zaalberg een artikel over de twee bovenstaande onderwerpen; het zij mij vergund daarover nog het volgende op te merken.

Behalve de zonderlinge verhoudingen waartoe men bij de toepassing van het beginsel „loon naar behoefte”, zooals de heer Zaalberg terecht opmerkt, noodzakelijkerwijze moet komen, mag ik nog wel eens wijzen op de consequentie, dat de werkgever al gauw geneigd zal zijn om, uit bezuinigingsoverwegingen, zooveel mogelijk minder bezoldigde ongetrouwden in dienst te nemen. Ook zal een strikte doorvoering van het beginsel meebrengen, dat, bij de vaststelling der salarissen, rekening wordt gehouden met alle andere inkomsten der betrokkenen, ook b.v. met die uit vermogen. Men zou dan wel eens voor het eigenaardig geval kunnen komen te staan, dat een enkel vermogend ambtenaar in het geheel geen salaris zou behoeven te hebben, omdat zijn behoeften door de andere inkomsten voldoende werden bevredigd. Zooals bekend is b.v. in de Pensioenwet de korting wegens andere inkomsten uit arbeid reeds in toepassing gebracht voor z.g. wachtgeldpensioenen en ligt het in het voor-nemen dit stelsel ook voor andere soorten van pensioen door te voeren. Zoo zonderling is het dus niet, wanneer men bij de salariering van ambtenaren tot dergelijke absurditeiten komt, als men eenmaal van het eenige goede beginsel — loon naar praestatie — is afgeweken. (1)

De kwestie van belasting naar draagkracht is moeilijker. De heer Zaalberg geeft in overweging, om de belasting der ongetrouwden met 50 à 100 pCt. te verhoogen in den vorm van opcenten op de inkomsten en personeele belasting. Blijkens zijn artikel heeft hij vooral het oog op jonge ambtenaren en arbeiders, welke tegenwoordig, bij de in alle rangen en standen der maatschappij toegenomen genotzucht, hunne inkomsten nog al eens op ergerlijke wijze verspillen, terwijl daarentegen de aftrek bij de verschillende belastingen voor kinderen slechts gering zou zijn. De zaak is echter niet zoo eenvoudig als zij lijkt.

In de eerste plaats moge ik opmerken, dat de aftrek wegens kinderen voor de lagere inkomens nog niet zoo heel weinig is. In Rotterdam b.v. betaalt een gehuwd arbeider zonder kinderen bij een loon van f 30 per week f 50,36 aan rijks- en gemeentelijke inkom-

stenbelasting, opcenten en verdedigingsbelasting II; heeft hij drie minderjarige kinderen tot zijn last, dan wordt dit: f 22,50. Voor de personeele belasting zijn deze bedragen respectievelijk: p.l.m. f 34 en f 19,72. Voor een inkomen van f 1560 zijn deze verschillen dus vrij aanzienlijk, (2) terwijl ook het in totaal verschuldigde in het laatste geval ongeveer de helft bedraagt van het normale.

De fout moet dan ook gezocht worden in de slechte doorvoering van het beginsel van den kinderaftrek bij de beide genoemde belastingen, alsmede in het geheel ontbreken van een verschil tusschen ongetrouwden en getrouwden zonder kinderen. (3) Terwijl toch de progressie in het tarief der inkomstenbelasting doorgevoerd wordt tot inkomens van f 70.000 en bij de Verdedigingsbelasting II tot f 85.000, is het maximum van den kinderaftrek reeds bereikt bij f 3000. Laat de personeele belasting in de gemeenten der eerste klasse bij een lage huurwaarde van f 300 nog een aftrek van 14 pCt. op de eerste twee grondslagen (huurwaarde en mobilair) toe, reeds bij een, voor den tegenwoordigen tijd betrekkelijk lage huurwaarde, van f 1200 is die aftrek nog juist 2 pCt. en daarboven niets.

Wil men alzoo de draagkracht beter in deze heffingen tot uitdrukking doen komen, dan zal men niet in de eerste plaats de belasting voor de ongetrouwden moeten verhoogen en de slechte regeling van den kinderaftrek moeten laten bestaan, maar deze laatste, vooral bij de inkomstenbelasting, verder moeten doorvoeren en zodoende komen tot eene verlichting van lasten, vooral voor de middelbare inkomens. Op dit punt wordt m.i. veelal niet genoeg de nadruk gelegd, ook niet in het boekje van prof. Blaauw (Verhooging van 's Rijks inkomsten door een Maatschappelijk-bilijke belasting-correctie), dat aan hetzelfde onderwerp is gewijd. De directe belastingen zijn in het algemeen te zwaar en speciaal voor kinderrijke gezinnen van de middenklasse niet te dragen. Men mag dus hoogstens verwachten, dat een deel der belasting, welke verloren zal worden door verlichting der getrouwden, op de ongetrouwden kan worden verhaald. Dat er een meerdere opbrengst zal worden verkregen, waardoor zelfs het tekort op de staatsbegroting kan worden gedekt — zooals prof. Blaauw schijnt te meenen — zal men zich echter uit het hoofd moeten zetten: Hoe gering de kinderaftrek wordt bij de hogere inkomens, kan blijken uit bedragen aan inkomstenbelasting, verschuldigd door een persoon die $10 \times f 1560$ of $f 15.600$ inkomen heeft. Is zoo iemand gehuwd, maar heeft hij geen kinderen, dan betaalt hij te Rotterdam $f 1888,38$; heeft hij drie kinderen dan wordt dit $f 1782,66$, zijnde ongeveer 5 pCt. minder! Verwoont hij per jaar $f 1250$, wat voor Rotterdam heelemaal niet hoog is, dan wordt bij de personeele belasting in het geheel geen aftrek toegepast. (4) Bovendien wordt het nog bestaande verschil in de practijk meer dan teniet gedaan door het evenredig schoolgeld, dat een ware kinderbelasting blijkt te zijn!

Wanneer men nu echter in de practijk een nieuw stelsel zou willen gaan ontwerpen, dan zal men ontwaren, dat dit nog niet zoo gemakkelijk is.

Tot welk inkomen en welk bedrag per kind moet de aftrek worden opgevoerd? Het bedrag per kind kan niet te hoog zijn, omdat aan de noodzakelijke onderhoudskosten per kind grenzen zijn te stellen, die soms niet in verhouding tot het inkomen staan. Stellen wij nu dat deze som, thans oplopende van $f 100$ (bij een inkomen van $f 800$) tot $f 200$ (bij een inkomen van $f 3000$ en hooger) wordt gesteld op een maximum van $f 1000$ bij een inkomen van $f 15.000$ en meer. De rechtsgrond van den kinderaftrek wordt gevonden in de overweging, dat de draagkracht vermindert, al naar gelang er meer personen van een inkomen moeten bestaan. Dit brengt vanzelf mede, dat reeds een gehuwde zonder kinderen minder behoort te betalen dan een ongetrouwde (5) en dat men voor

zeggende accountants-rapporten net precies zooveel vertelt, als hij kwijt wil.

Bij de huidige werkverdeling in een middelmatig bedrijf is er al geen sprake van, dat zelfs hoofdarbeiders, zooals kantoorbedienden, technici, werkmeesters etc. inderdaad ter zake kundig een oordeel zouden kunnen vellen over aangelegenheden het comptabel beheer rakend. Daarbij komt nog, dat men ter oriëntering gegevens van soortgelijke ondernemingen niet missen kan.

Neem de zeer belangrijke beslissing van beperking of stopzetting der productie. Daartoe is noodig, dat aan den ondernemingsraad wordt voorgelegd een schema van de kostprijsvorming en de mogelijkheid van afzet. Zullen de vertegenwoordigers van het personeel, al zijn zij uitermate bekwaam, die gegevens kunnen beoordeelen?

Zal de Directie, de kunst verstaande de cijfers te groepeeren, niet een beeld kunnen geven, zoo, dat hare inzichten worden gevolgd, zonder dat zelfs sprake zal zijn van onwaarheid?

Men heeft bij dit alles vergeten, dat het aan zoo'n personeelraad voor te leggen materiaal de basis vormt der beslissing en dit objectief moet zijn verzameld en bewerkt.

Zonder die objectieve, deskundige materiaalbewerking hangt alle discussie, alle „raad“werk in de lucht.

Leerzaam is in dit verband de geschiedenis van het accountants-rapport in het bekende geschil over den broodprijs te Amsterdam, toen Prof. Volmer belast werd met een uitgebreid onderzoek.

Neem aan dat er toen medezeggenschap ware geweest en dat de personeelvertegenwoordiging in deze aangelegenheid al was het maar advies had moeten geven.

Welnu, dat advies zou slechts waarde hebben gehad, na een deskundig onderzoek en met dat onderzoek staat of valt iedere discussie.

Geenszins ben ik behept met een buitengewonen eerbied voor het accountantswerk, maar wie geen vreemde is in het moderne bedrijfswezen zal toegeven, dat de technische voorbereiding eenvoudig onmisbaar is.

Welnu de werkgevers hebben die voorlichting.

De arbeiders missen haar en ieder systeem van medezeggenschap zal falen, indien tegenover de ervaring, het inzicht en de deskundige voorlichting, die nu eenzijdig ten dienste staan der werkgevers, straks de organen, die de medezeggenschap hebben te betrachten, niet evenzeer die voorlichting benutten.

Een eenvoudig voorbeeld!

Bij de thans aan de orde zijnde loonsverlagingen is het van buitengewoon gewicht te weten, hoe de verhouding is tusschen loonbeweging en kostprijsvorming. Vele werkgevers overschatten de beteekenis van loonsverlaging voor hunne ondernemingen, vele arbeiders hebben geen begrip van het vraagstuk.

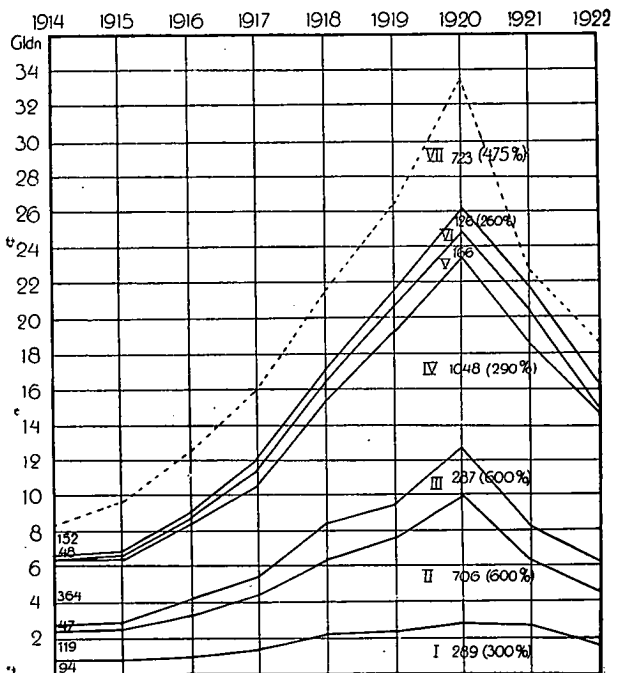
Een behoorlijke statistiek, wetenschappelijk, objectief dus vastgesteld, zou van enorme beteekenis zijn, en straks voor den bedrijfsraad, ook zooals deze is gedacht in het stelsel van het rapport N.V.V., S.D.A.P. onmisbaar.

Waar vindt men die gegevens?

Waar kan men dus op grond van reële gegevens billijke en draagbare regelingen ontwerpen?

Teneinde de beteekenis van deze gegevens te belichten volgt hier een grafiekje, waarin de ontwikkeling van de factoren, welke den kostprijs per ton kolen vormden in de staatsmijnen 1914—1922 is aangegeven. Neem aan, dat een dergelijke statistiek bestond voor de Textielindustrie. En borduur dan verder op het thema van de medezeggenschap, doch bedenk, dat ook bij gebreke van die objectieve gegevens de medezeggenschap op de klippen van wantrouwen stranden zal.

De vraag komt dan direct naar voren, of het dwingend voorschrijven aan de onderneming van een verantwoording, welke deze gegevens inhoudt, zoo'n bedrijfs-huishoudkundig monstrem zoude zijn en of

Kostprijs en opbrengst in guldens per ton kolen (bij producten inbegrepen) in de staatsmijnen gedurende de jaren 1914 tot en met 1922.

- I. Algemeene kosten. V. Duurtetoelag.
 II. Materialen. VI. Kosten sociale maatregelen.
 III. Bedrijfskracht. VII. Verschil kostprijs en opbrengst.
 IV. Loon.

bij een wettelijke regeling der verantwoording in de naamloze vennootschap deze plicht niet zou kunnen worden opgelegd, met restrictie ten opzichte van een beperkte publiciteit.

Ik meen namelijk, dat bij invoering van bedrijfsorganisatie, zowel als medezeggenschap in de onderneming bedrijfsgewijze instituten in het leven moeten worden geroepen voor comptabele en technische adviezen en contrôle.

De ondernemingen moeten dan verplicht worden aan deze instituten de gegevens te verschaffen, terwijl de bedrijfsraad, zowel als de ondernemingsraad zich uitsluitend tot deze instituten kan wenden om infor-maties.

De arbeid der accountants en „bedrijfs-adviseurs“ zoude dan worden benut, systematisch en bedrijfsgewijze, hetgeen de deskundigheid en documentatie ten goede zoude komen.

Deze onafhankelijke instellingen, in stand gehouden door het organisme, waaraan werkgevers, werknemers en overheid gelijkelijk deel hebben (den bedrijfsraad) biedt aan de arbeiders voldoende waarborg voor objectieve voorlichting, kan ook aan den individueelen werkgever adviezen van bedrijfs-technischen aard verstrekken en schakelt het m.i. onmogelijke contact tusschen leider der onderneming en personeel-vertegenwoordiger ter beoordeeling van den financiëleen toestand der onderneming uit.

Deze instituten kunnen immers aan de hand van de gegevens, niet alleen omtrent een bepaalde onderneming, maar omtrent een complex van ondernemingen, behoorlijk gefundeerde conclusies overleggen aangaande de rentabiliteit of productie-capaciteit der onderneming.

De arbeiders zijn verzekerd objectief verwerkt en deskundig gerangschikt materiaal ter overweging voor zich te krijgen, terwijl de leider der onderneming tegenover zijn arbeiders zooveel zuiverder staat.

Wanneer in een bepaalde onderneming bij een teruglopende productie de vraag rijst: doorwerken of stoppen, dan is een correct overzicht der prijsvorming van het gefabriceerde product onmisbaar.

In Amerika is men met het publiceeren van productiecijfers niet karig, doch men geeft daaraan veelal publiciteit teneinde een denkbeeld omtrent de rentabili-

teit der onderneming te doen vormen; zou men nu voor de arbeiders eener onderneming niet op dezelfde wijze een denkbeeld kunnen doen ontwikkelen van de productie-capaciteit der onderneming?

Een objectief gevormd beeld!

Zouden — het is weer een zeer simpele vraag — de textielabrikanten nu werkelijk vele bezwaren kunnen volhouden tegen het verstrekken van gegevens aan een objectief functioneerend instituut, dat uit die gegevens een kostprijsnorm samenstelt voor verschillende producten?

Zouden daardoor de oogmerken, welke in dit opzicht de arbeiders nastreven met hun eisch van medezeggenschap, niet benaderd worden?

Is een dergelijk instituut niet de logische consequentie van de ontwikkeling van den modernen beheersvorm, welke in steeds toenemende mate op adviezen, instructies van buiten de onderneming staande instellingen is aangewezen? Is de uitbouw van het Normalisatiebureau voor arbeidszaken in de metaalindustrie tot een objectief instituut niet een logische ontwikkeling?

Wanneer de leider van een commanditaire vennootschap deze omzet tot den moderner vorm: een naamlooze vennootschap, wanneer hij gebruik maakt van een accountants-bureau, van een adviesbureau voor bedrijfseconomie, wanneer groepen ondernemers zich associeeren en bureaux oprichten b.v. ter controle van economisch stoomverbruik e.t.q.; waarom zou men dan deze ontwikkeling niet doortrekken in den door mij geschetsten zin?

Inderdaad! Nu de regeling van de medezeggenschap niet zoo maar en bagatelle blijkt te kunnen worden afgewezen, nu het vraagstuk er is en blijft, is het noodig zorgvuldig te onderzoeken op welke wijze die medezeggenschap kan gedrukt worden in het bedrijfsleven.

Daartoe zal men aansluiting moeten zoeken bij den bedrijfsvorm, zooals deze is gegroeid en bij het realiseren van medezeggenschap onderscheiden wat principieel juist is gesteld en wat als onwezenlijk moet worden ter zijde gesteld.

Dat de leiders der ondernemingen veel als onwezenlijk zullen beschouwen, wat voor de arbeiders en hun organisatie-leiders principieele programpunten zijn, mag toch voor de laatsten geen aanleiding zijn, het eigen program niet scherp kritisch en steunend op de ontwikkeling van den modernen ondernemingsvorm te bezien.

J. RATTÉ.

PHILOSOPHIE OF SOCIOLOGIE?

(Naar aanleiding van Dr. J. A. Eigemans werk over den wijsgeerigen grondslag der Marxistische Staatshuishoudkunde en hare waarde voor den tegenwoordigen tijd).

II (Slot).

Het is wel merkwaardig, dat het Marxisme, dat drie kwart eeuw midden in de branding van de wetenschappelijke critiek heeft gestaan, thans door iemand, die de waarde van alle vroegere Marxcritiek ontkent, in hoofdzaak slechts met gevoelsoverwegingen wordt bestookt.

Toch zal ik op deze laatste nog even ingaan, niet om het Marxisme ten deze aannemelijk te maken, maar omdat die gevoelsoverwegingen *theoretisch* onhoudbaar zijn en hun bestaan slechts een bevestiging is van het Marxisme. Dr. Eigeman schrijft, dat in het Marxisme „geestelijke waarden” worden ontkend. Ik heb mij de vrijheid veroorloofd, om er, bij de weergave van zijn gedachtengang, „absolute zedelijke waarden” voor te zetten. Want zoo moet Dr. Eigeman het toch bedoeld hebben. Immers in het Marxisme worden ideologieën, dus zedelijke, religieuze, aesthetische en wetenschappelijke waarden verklaard. Het bestaan er van zal dus vermoedelijk wel niet ontkend worden. Doch het zijn „maar” maatschappelijke en evolueeren-

de waarden. En dat is voor Dr. Eigeman en de zijnen het onbevredigende. Dan zijn de waarden „weg geregeneerd”, zooals Dr. Eigeman teekenend schrijft. Hij en de zijnen snakken naar iets „hoogers”, naar iets standvastigs en absoluuts in den jammerlijken maalstroom van het economisch, zedelijk en aesthetisch ontredderde, huidige maatschappelijke leven. Wat heeft de Marxist hier te antwoorden? Ziet hier de gevolgen van het huidige productiestelsel, vooral van den hieruit voortgekomen wereldoorlog met zijn heelen nasleep van demoralisatie en andere ellende en de kans op een nieuwen, dan volkomen ruineuzen wereldbrand. Gij gelooft niet meer in, en gij hebt geen rust en bevrediging meer bij vergankelijke maatschappelijke waarden, omdat gij het geloof in de maatschappij en haar ontwikkeling mist en behoefte hebt aan een zedelijk en aesthetisch houvast buiten de maatschappij. Jammerlijke menschen, die de zedelijke en aesthetische heerlijkheid van maatschappelijke waarden in haar eindelooze vernieuwing niet meer kunt aanvoelen, gij kunt niet over het treurige heden heen zien naar een wereld, die door den tooverstaf van het socialisme is aangeraakt. En nu zouden wij Marxisten voor gevoelsoverwegingen, als Dr. Eigeman te berde brengt, zwichten? Wij zullen ze rustig trotseeren, en omdat er in dezen vervaltijd, niettegenstaande alle groote woorden, bij de meesten — de heer Eigeman houde mij dit oordeel over velen zijner geestverwanten ten goede — geen zedelijk dèen mee gepaard gaat, en omdat deze geheele gevoelsafkeer van het Marxisme door ons theoretisch doorzien wordt en voor ons slechts een theoretische bevestiging van ons sociologische stelsel beteekent.

Dr. Eigeman haalt uitlatingen van Henriëtte R. Holst aan, die, volgens hem, zich niet kan vereenigen met het Marxistische stelsel, waarin „de oneindige waarde van de persoonlijkheid wordt ontkend”. Weet Dr. Eigeman niet, dat deze begaafde vrouw en groote persoonlijkheid in haar besten tijd bij het Marxisme rust heeft gevonden? Waarom staat zij er thans min of meer kritisch tegenover? Omdat het Marxisme onvereenigbaar is met de waarde van de persoonlijkheid? Moet dat geschreven worden van het theoretische systeem van een Marx, die en in wetenschap en — wat nog veel meer beteekent — in karakter een persoonlijkheid van den allereersten rang was? Heeft Henriëtte Roland Holst haar persoonlijkheid ooit bekneld gevoeld in het Marxisme? Zij zal nog de eerste zijn om het te ontkennen. Zij heeft, als geen andere, er steeds op gewezen, dat de Marxist de oneindige waarde van de persoonlijkheid heeft te zien in het dienen van de gemeenschap. Wat volstrekt niet beteekent, dat in deze maatschappij-opvatting alle menschen als gelijken moeten worden beschouwd. Waarom keert Henriëtte R. Holst zich dan thans min of meer tegen het Marxisme? Omdat zij, als zoovele anderen, het slachtoffer is van dezen vervaltijd; omdat zij de wetenschappelijke rust en het geduld mist, om betere tijden te voorzien en te kunnen afwachten; omdat deze ondanks al haar groote gaven, onrustige, zwakke vrouw, nu zij haar illusies van *spoedige* verwezenlijking van het socialisme bedreigd voelt, de smeekende handen uitstrekt naar een dictatoriale persoonlijkheid, naar absolute waarden en naar een zelfbeweging van den geest, in plaats van, met de tanden op elkaar geklemd, den tijdelijken tegenstroom te keeren in het verband van de natuurlijke maatschappelijke ontwikkeling.

Ten slotte nog de quaestie of Dr. Eigeman gelijk heeft met zijn opvatting van het Marxisme als een niet modern empiristisch stelsel, in den trant van Hegel. Ook hier heeft Dr. Eigeman den schijn met zich mee. Maar ook niet meer dan den schijn. De historisch economische werkmethode wordt toegepast op de economische en ideologische feiten. Het onderzoek, de wijze van probleemstelling, de groepeerings der feiten, het zoeken naar nieuwe feiten

en de gang der redeneering worden door de werkmethode geleid en de uitkomsten worden weer aan de werkmethode getoetst. Tot zekere hoogte zijn de woorden van de Sopper ook hier van toepassing: „Achterna bedacht is tevoren alles daarin begrepen. Wat aan het einde komt, blijkt van den beginne het werkzame geweest zijn Alles is praemis en alles is conclusie. Alles is grond en alles is uitvloeisel. Alles is these en synthese. Vandaar de moeilijkheid om in het systeem te komen Men komt er niet in voor dat men het begrepen heeft. En men kan het niet begrijpen voor men er in is.” Maar dit eene heeft men hier niet te vergeten: dat door Marx de natuurwetenschappelijke methode (met inbegrip van het gebruik van werkhypothesen) wordt toegepast en dat bij deze methode, in tegenstelling tot de „Gedankendichtung” van den romantischen filosoof Hegel, feiten en nogmaals feiten tot uitgangspunt worden genomen. Dit is het essentieele verschil tusschen den ouderwetschen Hegel, die het „ancien régime” ook in de wetenschap vertegenwoordigt, en den modernen Marx. Ik zal niet beveren, dat voor Hegel de feiten niets waren. Geen enkel filosofisch systeem kan natuurlijk de feiten volkomen negeeren. Doch Hegel was al tevreden, wanneer hij bij zijn geestelijk raketspel maar niet door de feiten gehinderd werd. Zijn dialectische systeem is als 't ware een wijde zak, waarin alles gaat, dat maar zonder meer aan het criterium: ontwikkeling in en door tegenstellingen, voldoet. Bij Marx daarentegen is de maatschappelijke ontwikkeling geen zelf-ontwikkeling, maar een voortdurende reactie op de veranderende arbeidsproductiviteit. Hier moet aan de hand van de feiten telkens in concreto verklaard worden, hoe de nieuwe arbeidsproductiviteit zich in en door het oude economische milieu ontwikkelt, hoe zich aan de hand van de nieuwe arbeidsproductiviteit het nieuwe economische milieu vormt en hoe zich hierin en hierdoor het ideologieëncomplex wijzigt. Hier helpt geen gefilosopheer in de ruimte. Bewijs met feiten is hier het parool. Terwijl Hegel zijn filosofische visie voorop stelde, heeft Marx zijn historisch economische werkmethode eerst uit feiten opgebouwd, haar daarna op feiten toegepast en zoo aan feiten gecontroleerd. Wil men het bewijs met de woorden van Marx zelf? In de voorrede van „Zur Kritik der politischen Ökonomie” noemde hij zijn werkmethode: „das allgemeine Resultat das sich aus meinen Studien ergab und das, einmal gewonnen, meinen weiteren Studien als Leitfaden diente”. Of wil men een uitlating, waarin nog uitdrukkelijker op de empirie gewezen wordt? In de voorrede van „das Kapital” schreef Marx: „Allerdings muss sich die Darstellung formell von der Forschungsweise unterscheiden. Die Forschung hat den Stoff sich im Detail anzueignen, seine verschiednen Entwickelungsformen zu analysiren und deren innres Band aufzuspüren. Erst nachdem diese Arbeit vollbracht, kann die wirkliche Bewegung entsprechend dargestellt werden. Gelingt dies und spiegelt sich nun das Leben des Stoffs ideell wieder, so mag es aussehn, als habe man es mit einer Konstruktion a priori zu thun.”¹⁾

Kan het treffender tegenover de opvatting van Dr. Eigeman geuit worden?

Ik wijs ook op de minutieuze verzameling van allerlei feitenmateriaal, bijv., in de historische geschriften van Marx, in „das Kapital” en ook in zijn „Theorien über den Mehrwerth”. Verder op de constatering bij Engels en bij Dietzgen, dat begrippen en theorieën het algemeene uit de bijzondere feiten inhouden. En ik stel nog de vraag: is de aanvaarding van het materialisme van Feuerbach door Marx en Engels (waarbij zij hun kennistheoretische meening nooit gepreciseerd hebben) alleen maar van betekenis om bij Marx en Engels een onhoudbare kennistheorie te constateeren? Of is de overgang van Hegel naar Feuerbach in de allereerste plaats van betekenis, omdat

hierbij tegenover de „Gedankendichtung” de moderne natuurwetenschappelijke empiristische methode wordt aanvaard?

Bij alles wat ik over Marx meen te weten en bij alle waardeering voor het ernstige werk van Dr. Eigeman: het moet me van 't hart, dat de stelling, dat Marx niets bewijst, doch slechts poneert en principieel niet uit het spel der begrippen tot de feiten komt, niets meer of minder is dan een enormiteit.

Het ligt nu voor de hand, dat ik ook de critiek van Dr. Eigeman op mijn omwerking van de waarde- en meerwaardeleer niet aanvaarden kan. Ik zal hierop niet uitvoerig ingaan, omdat ik binnen niet te langer tijd hetzelfde onderwerp elders hoop te behandelen, naar aanleiding van een drietal uitvoerige artikelen van Prof. Bordewijk in het „Maandblad voor Bedrijfs-huishoudkunde en Accountancy” over mijn waardeopvattingen. Hier zij slechts vermeld, dat ik de scherpe tegenstelling tusschen subjectivisme en objectivisme bij de waardeleer niet aanvaard en dat ik de grensnuttheorie en de hiermee verband houdende theorieën omtrent arbeidsloon, kapitaalrente, grondrente enz. in omgewerkten vorm en met het noodige voorbehoud t.a.v. de methodologische tekortkomingen van het subjectivisme meen te kunnen gebruiken om de Marxistische arbeidsquanta-analyse met opoffering — althans voor de kapitalistische warenproductie — van het vermeende causale verband tusschen arbeidsquantum en ruilwaarde, te steunen. Ik acht de Marxistische waardeleer qua waardeleer volkomen onhoudbaar. Maar hiermee behoef ik het samengaan van arbeidsquantum en ruilwaarde, onder de door Marx in Deel III van „das Kapital” gestelde voorwaarden, niet prijs te geven. En nu meen ik integendeel dit samengaan van uit de grensnuttheorie te kunnen bewijzen. Ik ga hier tegen de letter van Marx in. Aan Kugelmann schreef hij, wat ik ook in mijn waardestudie reeds aanhaalde: „Der Unglückliche sieht nicht, dass wenn in meinem Buch gar kein Kapitel über den Werth stände¹⁾, die Analyse der realen Verhältnisse, die ich gebe, den Beweis und den Nachweis des wirklichen Werthverhältnisses enthalten würde. Das Geschwatz über die Nothwendigkeit, den Werthbegriff zu beweisen, beruht nur auf vollständigster Unwissenheit, sowohl über die Sache, um die es sich handelt, als die Methode der Wissenschaft”.

Men ziet: de uitlating laat aan duidelijkheid en ook aan . . . vriendelijke waardeering t.o.v. mijn opvatting niets te wenschen over. En tòch . . . en tòch . . . had Marx ongelijk. Dr. Eigeman zal er allicht een aanwijzing in zien voor zijn opvatting, dat Marx niets wilde bewijzen en slechts poneerde. Het heeft er m.i. niets van. Marx heeft, blijkens zijn brief aan Kugelmann, de waarde- en meerwaardeleer als een werkhypothese opgevat, die door haar mogelijkheid van toepassing op de feiten voldoende bewaarheid wordt. Ik sta daarentegen op het standpunt, dat een deductief bewijs aan de hand van de grensnuttheorie hier geen overbodige weelde is, te minder omdat bij de allereerste analyse van de ruilverhoudingen in het kapitalisme blijkt, dat deze, o.a. door de onevenredigheid tusschen arbeidsloon en kapitaalrente, niet beantwoorden aan de hypothese, zooals Marx haar in Deel I van „das Kapital” heeft gesteld. Er schuilt ongetwijfeld in de waarde- en meerwaardeleer een restant van speculatieve Hegeliaansche „Gedankenspielerij”. En ik ben zoo vrij den overigens zoo modern empiristischen Marx in den geest van het empirisme te corrigeren. Het zou toch waarlijk al te dol zijn, dat men aan de ook als zoodanig volstrekt onhoudbare begripdialectiek van Marx bij de waardeleer, waar nota bene de theoretische grondslag wordt gelegd voor de afgeleide bewegingswetten en voor het socialisme, maar gelaten het zwijgen zou doen met de verzuchting: hij wil principieel niet bewijzen, de man poneert maar en wil

¹⁾ Cursivering van mij. — R. K.

¹⁾ Inderdaad ware dit beter geweest. — R. K.

niet eens uit het spel der begrippen tot de feiten komen!

Genoeg!

Ook de nieuwste Marxcritiek lijkt mij onhoudbaar. De poging om het Marxisme in het hart te treffen, moet, dunkt mij, nog maar weer eens over worden gedaan! Er is veel bij Marx te verwerken en om te werken. Onder meer, naar mij voorkomt, zijn filosofisch materialisme. Maar hiermee valt Marx's systeem niet. Het filosofische materialisme heeft Dr. Eigeman trouwens niet *theoretisch* weerlegd, doch slechts op gevoelsmotieven verworpen. De historische economische maatschappijbeschouwing, de toepassing hiervan bij de analyse van het kapitalisme: de theorieën omtrent de klassentegenstelling, de economische positie van het proletariaat, de toename van den klassenstrijd in omvang en intensiteit, de bedrijfsbeweging en de noodwendigheid van het socialisme staan nog altijd overeind. De tijd om de trotsche banier van het Marxisme voor een waarheid van hoogere orde neer te halen is nog altijd niet gekomen.

R. KUYPER.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

PREFERENTIE EN DE BETREKKINGEN TUSSEN DE DEELLEN VAN HET RIJK.

Dr. T. E. Gregory te Londen schrijft ons:

Het lijkt geen twijfel, dat in de laatste paar weken gebeurtenissen hebben plaats gevonden; die op zichzelf beschouwd de openbare meening geheel misleiden kunnen ten opzichte van de stabiliteit van de betrekkingen tusschen de deelen van het Rijk. De discussie in het Canadeesche Parlement over de plaats van Canada in de leiding der buitenlandsche Rijksaangelegenheden deed voor de eerste maal gedurende vele jaren de vraag van een scheuring door afscheiding van Canada naar voren komen. De debatten in het Lagerhuis over het aanvaarden of verwerpen van de voorstellen in zake de Rijksvoorkeur, waarover men het op de laatste Rijksconferentie eens was geworden, toonden hoe gevoelig de leden van het Huis zijn voor koloniale trots en Rijkseenheid. Sinds deze voorstellen zijn verworpen hebben zekere vooraanstaande politici op zeer onverstandige wijze de moeilijkheden vergroot door te verstaan te geven, dat aldus de koloniën op doodelijke wijze werden beleedigd, waarvoor wij op den duur nog zwaar zullen moeten boeten. Het is daarom gewenscht het debat over de Rijksvoorkeur zorgvuldig na te gaan, ten einde de leidende gedachten bij de verschillende politieke partijen op te sporen en verder om het geheele preferentievraagstuk zijn juiste plaats te geven in het totaal van betrekkingen tusschen de deelen van het Rijk.

Het peil van het debat — dit dient te worden erkend — was zeer hoog en alle partijen schijnen te hebben gesproken met een juist besef van de betekenis der aangelegenheid. De houding der liberalen was misschien het meest consequent en oprecht. In antwoord op het betoog, dat economische eenheid voorwaarde voor de Rijkseenheid is, legde de liberale oppositie nadruk op het gevaar, dat de liberale geest in de verhoudingen zou kunnen lijden onder het voortdurend vergelijken van de door iedere kolonie genoten en verleende voordeelen. Verder legde zij uiteraard den nadruk op het gevaar, dat een ingrijpend Rijksvoorkeurstelsel de fiscale autonomie van Engeland zou aantasten en betoogde, dat terwijl uitbreiding van de voorkeur voor de Dominions geenerlei afwijking van hun handelspolitieke beginselen beteekent, deze een definitieve en noodlottige breuk in de traditioneele buitenlandsche handelspolitiek van Engeland zou zijn. Het debat liep natuurlijk ook over de moeilijke vraag van de uitwerking der voorkeurrechten op de prijzen en de liberalen wezen er volkomen terecht op, dat de huidige voorstellen niet slechts

verlaging van rechten beteekenen, waar deze reeds bestaan, doch het invoeren van nieuwe heffingen, ten einde preferentie te kunnen verleen. Hiermede zou een nieuw beginsel ingevoerd worden, waarvan de consequenties zouden leiden tot het belasten van de groote stapelartikelen, m.a.w. tot een volledige protectionistische politiek.

Het debat was vooral merkwaardig wegens de eenheid van opvatting, die zekere leden van de conservatieve en de arbeiderspartij vertoonden. De kanselier van de schatkist gaf uiting aan een inzicht, dat hem in geenerlei opzicht deed verschillen van een gewonen liberalen vrijhandelaar. Doch sommige leden van de arbeiderspartij en merkwaardig genoeg de voormalige Eerste Minister naderden elkaar zeer dicht met betrekking tot hun constructieve voorstellen voor de toekomst. Wij zien hier de mogelijkheid voor ons van een samengaan van arbeiders en conservatieven met betrekking tot den Imperialen handel, hetgeen zou plaats vinden in dezen vorm, dat men zou vermijden den door de vrijhandelaren toegeworpen handschoen op te rapen door een stelsel van voedselaankopen binnen het Rijk te aanvaarden, met de bedoeling den prijs voor den koloniale producent te verhoogen en, door het elimineeren van de winsten van den tusschenhandel, den voedselprijs hier te lande te stabiliseeren. Een en ander is een echo van de voedselpolitiek der Regeering gedurende den oorlog en zij heeft niet slechts pleitbezorgers gevonden onder de socialisten hier te lande, doch ook onder de koloniale staatslieden. Het was één van de leidende beginselen, welke de heer Bruce, de Australische Eerste Minister, de Rijksconferentie voorlegde. Ofschoon dergelijke voorstellen op het oogenblik geen kans hebben en de front-bench der arbeiderspartij zich voortdurend verzette tegen aanneming der resoluties, dient in het oog te worden gehouden, dat er onder de denkbeelden door arbeidersafgevaardigden voorgestaan, zijn, die bij aanneming een stelsel van handelscontrole met zich zouden brengen, dat nog dieper zou ingrijpen dan de toepassing van de Rijksvoorkeur. Indien men, gelijk sommige dezer sprekers betoogden, ten opzichte van den buitenlandschen handel zou handelen als in vakvereenigingskwesties en allen invoer uit gebieden met een lageren levensstandaard verbieden, valt moeilijk in te zien dat er hoop zou bestaan op eenige meerdere handelsvrijheid dan heerschen zou onder een protectionistisch preferentiestelsel. Sommige opmerkingen van de sprekers aan arbeiderszijde waren zeer onvoorichtig en zullen waarschijnlijk met veel effect bij toekomstige verkiezingen tegen hen kunnen worden uitgespeeld.

De resoluties werden alle verworpen, maar het is veel beteekenend, dat de meerderheden slechts zeer gering waren. De eerste ging over de rechtenverlaging op gedroogde vruchten en werd slechts met een meerderheid van 6 verworpen. De tweede had betrekking op tabak en verlaging van rechten op binnen het Rijk verbouwde tabak en werd met 13 stemmen meerderheid verworpen. Bij de voorstellen over de wijnrechten bedroeg de meerderheid 17 en bij die in zake de stabilisatie der preferentie op binnen het Rijk verbouwde suiker 20.¹⁾ Er zijn derhalve voor de Imperialisten ruimschoots redenen om te juichen. Deze uitslag bevestigt volledig de opvatting, waarvan ik steeds blij heb gegeven, dat de laatste verkiezing ten opzichte van de handelspolitiek niets heeft geregeld. Het zou onbillijk zijn te veronderstellen, dat de liberalen tegenover deze vraagstukken slechts een negatieve houding aannamen. Zij hebben er terecht den nadruk op gelegd, dat de koloniën enorm geprofiteerd hebben van den band met het Vereenigd Koninkrijk, in zooverre het hun voorziening met goedkoop kapitaal betreft. Verder is het van het grootste belang, dat men op het Continent niet zal gaan denken, dat de huidige Regeering haar veto heeft uitgesproken

¹⁾ [Verg. pag. 919 in het No. van 24 Oct. '23. — Red.]

over alle voorstellen van de Rijksconferentie.

In een White Paper, Cnd 2115, in April van dit jaar uitgegeven, vindt men acht pagina's met resoluties van de Rijksconferentie opgenomen, waarin de houding van de Regeering ten opzichte van alle onderdeelen blijkt. Het is waar, dat de beslissing over het preferentievraagstuk aan het Lagerhuis wordt gelaten, maar de Regeering maakt een uitzondering voor belangrijke vragen als de financieele hulp voor de ontwikkeling der verschillende deelen van het Rijk, samenwerking ten opzichte van technische onderzoekingen en het verkrijgen van technische inlichtingen, bevordering van den imperialen handel in stamboekvee, samenwerking ten aanzien van vestiging overzee en van de wederzijdsche uitbreiding van het aantal consulaire ambtenaren, vrijheid van invoer van monsters, de voortzetting van het werk van het Imperial Shipping Committee en een serie voorstellen met betrekking tot het luchtverkeer, kabels, draadlooze verbindingen, patenten en douaneformaliteiten. Onmogelijk kan dus worden volgehouden, dat het werk van de Rijksconferentie, zelfs voor zoover het zich op economisch terrein beweegt, geheel nutteloos is geweest. De aanrakingspunten tusschen het moederland en de Dominions zijn heden ten dage veel te talrijk om zich te beperken tot een tarief van invoerrechten. Het is daarom zeer te hopen, dat het onvermijdelijke gevoel van teleurstelling, dat verwerping van de Rijksvoorkeurvoorstellen in de Dominions moet hebben veroorzaakt, niet in den weg zal staan aan een waardeering van het feit, dat op een groot terrein van werkzaamheden het Britsche Gouvernement samengaat met de Regeeringen van de Dominions.

T. E. GREGORY.

AANTEKENINGEN.

De vermeerdering van het Nederlandsch bezit aan dollarfondsen gedurende 1923. — Dollarfondsen zijn niet de oudste liefde van Nederlandsche beleggers en speculanten. Eerst de massale aanleg van spoorwegen in de Vereenigde Staten deed de belangstelling voor staatsfondsen ten deele naar Amerikaansche Spoorwegwaarden overgaan, waarbij zich naderhand industrieele papieren en public utilities voegden.

Over den omvang van het Nederlandsch bezit aan deze waarden vóór den oorlog zijn geen gegevens bekend. Wel is bekend dat in de oorlogsjaren en met name in 1920/21 een belangrijk deel zijn weg weer naar den overkant heeft gevonden en wel speciaal de meer speculatieve aandelen. Een aanwijzing voor den loop dezer beweging geven de cijfers, welke de Steeltrust geregeld publiceert omtrent de verdeling harer aandelen over de verschillende landen.

Hieruit blijkt, dat van de Common Stock op 31 Dec. 1914 342.645 stuks zich in Nederlandsche handen bevonden en op 31 Dec. 1922 en 1923 resp. 48.287 en 51.054. Voor Preferred Stock, waarvan de loop wellicht eenigszins als indice voor de wijzigingen in het obligatiebezit mag worden genomen, zijn deze cijfers resp. 29.000, 9.180 en 10.742.

De zoozeer de aandacht trekkende aankoop op groote schaal van dollarfondsen gedurende de laatste maanden van 1923 en in 1924 nog eenigen tijd voortgezet, is aanleiding geweest tot een poging, te komen tot een schatting van het bedrag, waarmee het Nederlandsch bezit van deze fondsen in 1923 toenam, welke vermeerdering, hoewel voor een deel aan minder verheugende oorzaken toe te schrijven, anderszits als actief mag worden gesteld tegenover de zwakke plekken, die onze internationaal-financieele positie thans vertoont. Aan deze poging hebben wij een tweede vastgeknoopt, welke een raming van het totale Nederlandsche bezit aan dollarobligatiën ten doel had.

Het spreekt vanzelf, dat het resultaat van dergelijke

schattingen met veel reserves dient te worden beschouwd.

Er bestaat op dit gebied slechts één officieel gegeven, nl. de opbrengst van het zegelrecht van buitenlandsche effecten, voldaan bij invoer hier te lande. Door dit recht worden echter niet getroffen al die fondsen, welke in de Vereenigde Staten zijn gelaten, de Nederlandsche staatsfondsen in \$, de teruggekochte, reeds van Nederlandsch zegel voorzien zijnde fondsen, terwijl voorts het zegel wordt berekend over de nominale, niet over de reële waarde, hetgeen vooral bij aandelen een belangrijk verschil kan maken. Verder vallen onder het zegel ook andere dan dollarfondsen, terwijl tenslotte de uitvoer er niet aan onderhevig is.

Nu mag wel worden aangenomen, dat de invoer van andere dan dollarfondsen in verhouding tot deze laatste zeer gering is geweest, terwijl voorts de dollarobligatiën het overgrote deel van den totalen import van dollarfondsen uitmaakten. De andere bozwaren blijven echter gelden. De cijfers van de opbrengst van genoemd zegelrecht geven dan ook niet meer dan een aanduiding van den loop der aankopen van dollarfondsen. Zij volgen hieronder sinds 1 Januari 1922:

	1922	1923	1924
Januari.....	7.076	19.909	33.745
Februari.....	3.874	31.356	50.194
Maart.....	5.013	22.632	25.607
April.....	12.930	16.649	15.659
Mei.....	8.138	42.016	20.388
Totaal eerste 5 maanden	37.031	132.562	145.593
Juni.....	9.351	26.557	
Juli.....	23.794	24.401	
Augustus.....	16.082	34.412	
September.....	15.257	42.964	
October.....	40.143	43.155	
November.....	25.040	62.259	
December.....	18.637	27.315	
Totaal.....	185.335	393.625	

Een oogenblik aangenomen, dat het hier uitsluitend dollarfondsen geldt, komen we tot f 92.500.000 in 1922, f 196.800.000 in 1923 en f 72.796.000 in de eerste vijf maanden van 1924.

Een enquête onder de administratiekantoren van dollarfondsen, waarop 16 van de belangrijkste antwoorden, bevestigde het vermoeden, dat in aandelen niet veel is omgegaan. Per saldo bleek door deze kantoren in 1923 meer te zijn geroyeerd dan aangemaakt \$ 9.700.000 nominaal. Dit cijfer kan echter nog zeer goed een reële import beteekenen, daar vooral speculatieve aandelen zijn geroyeerd en beleggingsaandelen van veel hooger reële waarde geïmporteerd. In ieder geval blijkt echter uit het cijfer, dat het hier om op den totalen invoer vrijwel te verwaarloozen bedragen gaat.

Op grond van een schatting van deskundige zijde, gebaseerd op het aankoopsaldo gedurende 1923 van een representatief bankiers- en commissiehuis, meenen wij, dat het totaal per saldo het vorig jaar gekochte bedrag aan dollarfondsen op \$ 215.000.000 geraamd mag worden, een raming, die ongetwijfeld door het haar onvermijdelijk aanlevende willekeurige karakter met het noodige voorbehoud dient te worden aanvaard, doch die toch de werkelijkheid wellicht dichter benadert dan een, welke uitgaat van bovengenoemd officieel gegeven. Het verschil met f 196.800.000 is groot. Bij de verklaring zal men niet over het hoofd mogen zien, dat vooral de groote beleggers hun stukken in de Vereenigde Staten lieten.

Van genoemd bedrag van \$ 215.000.000 werd ongeveer 90 pCt. in den vorm van obligatiën en 10 pCt. in dien van aandelen gekocht.

Dit laatste percentage bevestigt het hiervoor bij de administratiekantoren opgemerkte. In dezelfde richting wijst verder het antwoord van een der belangrijkste, hieronder bedoelde beleggingskantoren,

dat in het bedrag der dividenden, geïncasseerd op Amerikaansche aandelen, geen noemenswaarde stijging valt waar te nemen.

Om, gegeven dit cijfer, te kunnen komen tot een schatting van het totale Nederlandsche bezit aan dollarobligatiën, mochten wij van een twaalfstal beleggingskantoren, gevestigd te Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Groningen en Arnhem, opgave ontvangen van de procentueele stijging der door hen verzilverde coupons van dollarobligatiën. Door ons hiertoe te beperken werden dubbeltellingen van coupons zooveel mogelijk vermeden. Anderzijds dient bedacht te worden, dat in de bij deze steekproeven blijkende stijging de toeneming van het bezit aan dollarfondsen niet ten volle tot uiting komt, doordat van een deel hiervan in 1923 slechts één of nog in het geheel geen coupon is geknipt.

Den loop der bovenstaande opbrengstcijfers van het zegelrecht als index voor den loop der aankopen nemende, zouden deze voor 40 pCt. in het eerste, voor 60 pCt. in het tweede halfjaar 1923 hebben plaats gehad.

Hiermede rekening houdende leidden de ontvangen gegevens tot een stijgingspercentage van 45. De verschillende kantoren zijn hierbij in verband met hun grootte, bij de schatting waarvan wij weder deskundige voorlichting mochten ontvangen, in rekening gebracht.

Op grond van het bovenstaande zou het Nederlandsch bezit aan dollarobligatiën per 31 December 1923 dus op \$ 400 millioen geraamd mogen worden. Het spreekt vanzelf, dat dit cijfer met nog meer voorbehoud dient te worden beschouwd dan het bovengenoemde van het saldo-aankoop gedurende het afgelopen jaar. De daarin voorkomende fout is hier niet met 2% vermenigvuldigd, waarbij komt de onjuistheid, die het genoemde percentage onvermijdelijk aankleeft. In ieder geval mag echter, naar het schijnt, op grond van de hierboven gegeven cijfers van de preferente Steelshares wel worden geconcludeerd, dat het totaal bezit nog zeer belangrijk minder is dan in 1914.

De crisis in de Padicultuur op Java.

In de laatste halve eeuw is de bevolking van Java van rond 17 millioen op rond 35 millioen gekomen, zoodat tweemaal zooveel magen moesten worden voorzien. Weliswaar hebben verschillende grootcultures zich krachtig ontwikkeld, maar zij beslaan tezamen toch nog geen 10 pCt. van de oppervlakte, die de bevolkingsaanplantingen innemen, hetgeen door de groote intensiteit van enkele dier cultures niet kan worden goed gemaakt. Voor de bevolking van Java blijft haar eigen landbouw nog steeds verreweg de voornaamste bron van inkomsten. Het is nu van belang te onderzoeken en voor zoover mogelijk met cijfers te preciezen, op welke wijze de inlandsche landbouw er in geslaagd is aan deze stijgende behoefte aan inkomsten te voldoen en wat er van de toekomst te verwachten is.

Wil men de beschikbare gegevens gebruiken om een indruk te krijgen van den toestand, vergeleken met dien van een halve eeuw geleden, dan is men grotendeels op het hoofdgewas, de sawahpadi, aangewezen, waarover verscheidene gegevens aanwezig zijn, die bij voorzichtig gebruik hun waarde hebben.

Een discussie van de waarde dezer gegevens is in een uitvoeriger artikel in het April-nummer van het tijdschrift „Koloniaale Studiën” gegeven; ook zijn daar de landbouwkundige factoren, die de productie vooral beheerscht hebben, kort besproken en is hun beteekenis voor elk gewest afzonderlijk globaal getaxeerd. In dit korte artikeltje kunnen slechts de voornaamste resultaten van het onderzoek worden vermeld. Het zijn de volgende.

Op Java (zonder Batavia, Vorstenlanden en Ma-

doera¹⁾) bedroeg in 1874 de oppervlakte der vaste droge bouwgronden pl.m. 500.000 bws., die der sawahgronden pl.m. 2.200.000 bws., die van den jaarlijkschen padiaanplant²⁾ 101 pCt. der sawahoppervlakte, die van den aanplant van padi als tweede gewas 120.000 bws., die van aanplantingen van droge gewassen op sawahgrond 575.000 bws., waarvan 50.000 bws. suikerriet; 68 pCt. der sawahgronden heetten toen van levend water voorzien.

Tegenwoordig (1921³⁾) is de oppervlakte der droge bouwgronden 6 à 7 maal zoo groot als in 1874, die der sawahgronden (1921) 1,6 maal zoo groot, die van den sawahrijstaanplant (1923) eveneens, die van den aanplant van padi als tweede gewas (1923) 3½ maal zoo groot, die van suikerriet (bijna geheel op bevoelde sawahs) 4,3 maal, die van tweede gewassen op sawahgrond (1914) 2,8 maal, die van eenjarige gewassen op drogen grond (1914) 4½ à 5 maal, terwijl de verhouding der „van levend water voorziene” sawahs tot de „van regen afhankelijke” (1914) ong. dezelfde gebleven is.

Besloegen in 1874 oostmoessonaanplantingen op sawahs rond 30 pCt. der sawahoppervlakte, in 1914 was dit reeds ongeveer 65 pCt. geworden.

Een groote uitbreiding van sawahgronden, maar nog zeer veel meer van droge bouwgronden, heeft dus in de laatste halve eeuw plaats gehad, daarnaast een sterke uitbreiding der oostmoessonbeplanting van sawahgronden.

Over het geheel leveren de droge bouwgronden op Java aanmerkelijk minder op dan de sawahgronden, hetgeen reeds blijkt uit het feit, dat de aanslag dier gronden in de landrente gewoonlijk slechts ½ à ⅓ bedraagt van dien der sawahgronden.

Wat de sawahgronden betreft, ligt de veronderstelling voor de hand, dat de later in sawahs omgezette droge gronden over het geheel van minder kwaliteit zullen zijn dan de oudere sawahs. Dit is in zijn algemeenheid ongetwijfeld juist; de vruchtbare jongvulkanische streken zijn meereendeels reeds zeer lang sawah. Dit zou het gevolg hebben, dat de gemiddelde opbrengst der sawahgronden nu lager zou zijn dan vroeger. Hiertegenover staat echter, 1° dat vroeger sommige groote gebieden met vruchtbaren bodem zeer dun bevolkt waren (in het bijzonder Besoeki), zoodat de nog mogelijke sterke uitbreiding der bouwgronden in die streken het gemiddeld peil moest opvoeren, 2° dat aanmerkelijke verbeteringen der bevoeding en afwatering in talrijke streken van Java plaats hadden. Aan den anderen kant stelde de frequenter beplanting van denzelfden grond daaraan meer eischen en bracht niet zelden de padicultuur in het gedrang.

De voornaamste gevolgen hiervan voor de padicultuur bleken nu de volgende te zijn:

1e. In 9 gewesten bedroeg de gem. opbrengst van één aanplant in het decennium 1914—'23 minstens 2½ pikol per bouw (10 pCt.) minder dan in het decennium 1878—'87⁴⁾; in 3 gewesten was zij minder dan 2 pikol per bouw lager, in 2 gewesten 1 à 1½ pikol per bouw hooger.

2e. De gewesten Besoeki, Pasoeroean, Kediri, en ook Preanger, waren nog min of meer als een reserve van goede of vrij goede gronden te beschouwen. Behalve in Besoeki, waren echter binnen deze gewesten zelve de nieuwe sawahgronden over het geheel merkbaar inferieur aan de oude, hetgeen o.a. uit den aanmerkelijken achteruitgang der gemiddelde opbrengst per bouw tot uiting kwam. Het eenige werkelijke piéce de résistance was de uiterste Oosthoek.

¹⁾ Over de Vorstenlanden en het grootste deel der residentie Batavia bestaan pas sedert eenige jaren statistische gegevens, over geheel Madoera eerst vanaf 1886.

²⁾ De padi-aanplantingen op drogen grond worden hierbij niet meegerekend.

³⁾ Hier zijn de laatste jaren vermeld, waarover de gegevens in kwestie beschikbaar zijn.

⁴⁾ Het eerste decennium waarover de opbrengstcijfers voldoende vertrouwen verdienen.

3e. De suikerrietcultuur heeft steeds meer superieure sawahgronden periodiek aan den inlandschen landbouw op sawahgrond onttrokken. Van de sawahgronden is een derde deel van regen afhankelijk, van de suikerrietgronden daarentegen slechts $2\frac{1}{2}$ pCt.

4e. De oogstmislukkingen omvatten in het tienjarig tijdvak 1874—'83 gem. 's jaars 4,52 pCt. van den in den grond gebrachten aanplant, en in 1914—'23 gem. 7,23 pCt.

5e. In de het meest geteisterde afdeelingen, tezamen $\frac{1}{4}$ van den geheelen padi aanplant van Java en Madoera omvattende, mislukte in het zevenjarig tijdvak 1916—'22 gem. 's jaars 20 pCt. van den in den grond gebrachten aanplant.

6e. Op Madoera verminderde de totale padiopbrengst met 180.000 pikol (13 pCt.), ging de gem. opbrengst per bouw met 2,5 pikol (17 pCt.) achteruit en steeg de gem. jaarlijksche oogstmislukking van 5,9 tot 16,6 pCt.

Dit alles, gecombineerd met het sterk de overhand nemen der droge bouwgronden en met de groote uitbreiding, die de oostmoessonbeplanting reeds gekregen heeft, wijst er op, dat het de bevolking van Java steeds grooter moeite kost, zich te voeden, dat de tot nu toe beschikbare hulpbronnen steeds meer uitgeput raken (ook van irrigatieverbetering is niet zo erg veel meer te verwachten), en dat het dus dringend noodig wordt het hoofdmiddel van bestaan dezer miljoenenbevolking, den inlandschen landbouw, krachtig te steunen en voor te lichten.

Hiertoe worden de volgende middelen aanbevolen:

1°. Krachtige steun aan den Landbouwvoorlichtingsdienst en instelling van een landbouwkundige afdeeling aan het Algemeen Proefstation, ter verhooging der opbrengsten door betere werktuigen en variëteiten, toediening der juist op de vele inferieure gronden veel belovende kunstmest, beter gewaskeuze, eenvoudig landbouwonderwijs, enz.

2°. Verbetering van landbouwcrediet.

3°. Vermindering der lasten, in het bijzonder van den veel te hoogen druk der landrente op de inferieure sawahgronden, waar in talrijke streken gronden met een bruto opbrengst ter waarde van f 50 of f 60 (in het gunstigste halfjaar) nog belast worden.

Gronden, waaraan voor bemesting of anderszins betrekkelijk groote bedragen ten koste worden gelegd, zouden daarna voorloopig niet in een hooger sawahklasse mogen worden geplaatst.

4°. Reserveering der nog overige superieure gronden van den Oosthoek voor de inlandsche bevolking, ten einde aan het steeds verder verdringen van die bevolking uit haar beste gronden nog te elfder ure paal en perk te stellen: Bevordering der transmigratie daarheen en van emigratie door het Gouvernement.

5°. Bevordering van klein-industrieën ter verschaffing van werk aan degenen, die bij de steeds noodzakelijker wordende meerdere mechaniseering van den sawahrijstbouw (door wiewerktuigen, sikkels, enz.) inkomsten zullen moeten derven.

6°. Krachtig voortwerken aan de groote bevoelingswerken in de door herhaalde mislukkingen geteisterde streken, zoo noodig gepaard met toelating van een niet te intensieve suikerrietcultuur. ¹⁾

¹⁾ Voorloopig met een jaarlijkschen aanplant van niet meer dan 20 pCt. van de sawahoppervlakte van elk district. Zeer intensieve suikerrietcultuur, zooals in Zuid-Soerabaja, desorganiseert den inlandschen landbouw te sterk en kan, zelfs onder overigens niet ongunstige omstandigheden, de oogstmislukkingen aanmerkelijk doen toenemen. Anderzijds kan b.v. in Oost-Indramajoe een niet te intensieve suikerrietcultuur weinig anders dan goed doen.

ONTVANGEN:

Réconstruction Financière de l'Autriche. Seizième et dix-septième rapport du commissaire général de la Société des Nations pour l'Autriche. Période du 15 mars au 15 mai 1924. Genève, 1924.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. Bk.	{ Disc. Wissels. 5 24 Jan. '24	{ Zwits. Nat. Bk. 4 16 Juli '23
	{ Bel. Binn. Eff. 5 24 Jan. '24	{ N. Bk. v. Denem. 7 17 Jan. '24
	{ Vrsch. in R.C. 6 24 Jan. '24	{ Zweedsche Rbk 5 8 Nov. '23
Javasche Bank ...	3 1 Aug. '09	Bank v. Noorw. 7 9 Nov. '23
Bank van Engeland	4 5 Juli '23	Bk. v. Tajecho-
Duitsche Rijksbk.	10 29 Dec. '23	slowakijë... 6 27 Mei '24
Bank v. Frankrijk	6 17 Jan. '24	N. Bk. v. O'rijk 12 4 Juni '24
Belgische Nat. Bnk.	6 14 Feb. '24	Hong. Bank... 18 5 Juli '23
Fed. Res. Bank N.Y.	3 11 Juni '24	Bank v. Italië. 5 11 Juli '22
Bank van Spanje...	5 23 Mrt. '23	Z.-Afr. Res. bnk 6

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto (3 mnd.)	Part. disconto	Part. disc.	Call-money
28 Juni '24	$3\frac{1}{4}$	3 ¹⁾	$3\frac{3}{16}-\frac{1}{4}$	—	—	$2-\frac{1}{4}$ ¹⁾
23-28 J. '24	$3\frac{1}{4}$	3	$3-\frac{1}{4}$	—	—	$2-\frac{1}{4}$
16-21 „ '24	$3\frac{1}{4}-\frac{5}{16}$	3	$2\frac{1}{8}-3\frac{1}{8}$	—	—	$2-\frac{1}{4}$
9-14 „ '24	$3\frac{1}{8}-\frac{3}{2}$	$2\frac{1}{2}-3$	$2\frac{1}{16}-3$	—	—	$2-\frac{1}{4}$
25-30 J. '23	$3\frac{1}{4}$	4-5	$2\frac{3}{16}-\frac{5}{8}$	—	—	$6-\frac{1}{4}$
26 J.-1 JI. '22	—	3-3 $\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{4}-\frac{5}{8}$	—	—	4-6
20-24 JIi '14	$3\frac{1}{8}-\frac{5}{16}$	$2\frac{1}{2}-3\frac{1}{4}$	$2\frac{1}{4}-\frac{3}{4}$	$2\frac{1}{8}-\frac{1}{4}$	$2\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{4}-2\frac{1}{2}$

¹⁾ Notering van 27 Juni.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

De wisselmarkt was deze week flauw en zeer weinig geanimeerd. Er heerschte een echte zomersche stemming; en de omzetten waren zeer gering. Londen liep terug van 11,59 tot 11,49 $\frac{1}{2}$, Dollars daalden van 2,67 tot 2,65 $\frac{1}{2}$. Parijs was Maandag nogal gezocht en liep tot 14,70 op; maar al spoedig kreeg het aanbod weder de overhand, zoodat verder meestal omstreeks 14,05 verhandeld werd. Ook België was aangeboden echter niet zoo sterk, zoodat de marge tegen Parijs 20 cents kon inkrimpen. Ook de overige koersen liepen min of meer terug ongeveer in overeenstemming met Londen en New York. Alleen Kopenhagen was aanzienlijk flauwer ondanks alle maatregelen tot steun en stabilisatie.

1 Juli 1924.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen ¹⁾	Berlijn ²⁾	Weenen ³⁾	Parijs ⁴⁾	Brussel ⁵⁾	New York ⁶⁾
23 Juni 1924	11.56	0.00063 $\frac{3}{4}$	0.0037 $\frac{3}{4}$	14.47 $\frac{1}{2}$	12.47 $\frac{1}{2}$	2.67 $\frac{1}{8}$
24 „ 1924	11.53 $\frac{5}{8}$	0.00063 $\frac{3}{4}$	0.0037 $\frac{5}{8}$	14.13	12.30	2.66 $\frac{1}{8}$
25 „ 1924	11.52	0.00063 $\frac{3}{4}$	0.0037 $\frac{5}{8}$	13.97 $\frac{1}{2}$	12.20	2.66 $\frac{1}{8}$
26 „ 1924	11.52 $\frac{1}{2}$	0.00063 $\frac{3}{4}$	0.0037 $\frac{5}{8}$	14.12 $\frac{1}{2}$	12.28	2.66 $\frac{1}{8}$
27 „ 1924	11.51	0.00063 $\frac{3}{4}$	0.0037 $\frac{5}{8}$	14.05	12.26	2.65 $\frac{1}{2}$
28 „ 1924	—	—	—	—	—	—
Laagste d.w. ¹⁾	11.49 $\frac{1}{2}$	0.00063	0.0037 $\frac{5}{8}$	13.92 $\frac{1}{2}$	12.10	2.65 $\frac{1}{8}$
Hoogste „ „ ¹⁾	11.58 $\frac{3}{4}$	0.00064	0.0038	14.70	12.75	2.67 $\frac{3}{8}$
20 Juni 1924	11.59 $\frac{1}{2}$	0.00063 $\frac{3}{4}$	0.0037 $\frac{5}{8}$	14.42 $\frac{1}{2}$	12.56	2.66 $\frac{3}{8}$
13 „ 1924	11.55 $\frac{1}{2}$	²⁾	0.0037 $\frac{3}{4}$	14.45	12.23	2.67 $\frac{5}{16}$
Muntpariteit	12.10	59.26 ³⁾	50.41	48.—	48.—	2.48 $\frac{3}{4}$

¹⁾ Notering te Amsterdam. ²⁾ Notering te Rotterdam.

³⁾ Particuliere opgave.

⁴⁾ 0,00063 $\frac{5}{16}$.

⁵⁾ Gulden per milliard Mark. ⁶⁾ Gulden per 100 Mark.

Data	Stockholm ¹⁾	Kopenhagen ²⁾	Christiania ³⁾	Zwitserland ⁴⁾	Spanje ⁵⁾	Batavia ¹⁾ telegrafisch
23 Juni 1924	71.—	45.05	36.05	47.37 $\frac{1}{2}$	35.75	96 $\frac{1}{8}$ -96 $\frac{3}{8}$
24 „ 1924	70.90	45.—	35.90	47.30	35.70	96 $\frac{1}{4}$ -96 $\frac{3}{8}$
25 „ 1924	70.75	44.80	36.—	47.25	35.70	96 $\frac{1}{4}$ -96 $\frac{3}{8}$
26 „ 1924	70.75	44.40	36.—	47.25	35.70	96 $\frac{1}{4}$ -96 $\frac{3}{8}$
27 „ 1924	70.60	44.20	35.90	47.12 $\frac{1}{2}$	35.65	96 $\frac{1}{8}$ -96 $\frac{5}{8}$
28 „ 1924	—	—	—	—	35.70	96 $\frac{1}{8}$ -96 $\frac{5}{8}$
L'ste d. w. ¹⁾	70.55	43.80	35.70	47.10	35.60	96 $\frac{1}{8}$
H'ste „ „ ¹⁾	71.10	45.25	36.20	47.45	35.85	96 $\frac{1}{8}$
20 Juni 1924	71.02 $\frac{1}{2}$	45.10	36.10	47.35	35.80 ²⁾	96 $\frac{1}{8}$ -96 $\frac{3}{8}$ ²⁾
13 „ 1924	71.05	45.10	36.10	47.15	35.95 ³⁾	96
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	96 $\frac{1}{8}$

¹⁾ Notering te Amsterdam. ²⁾ Particuliere opgave.

³⁾ Notering van 21 Juni. ⁴⁾ Idem van 14 Juni.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in cts. p. frs.)	Zicht Berlijn (in \$ per milliard Mark)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gld.)
28 Juni 1924	4.32.62	5.30	0.000237/8	37.58
Laagste d. week	4.32.25	5.28	0.000237/8	37.48
Hoogste „ „	4.33.50	5.34	0.000237/8	37.62
21 Juni 1924	4.33.12	5.41	0.000237/8	37.44
14 „ 1924	4.32.—	5.41	0.000237/8	37.38
Muntpariteit ...	4.86.67	19.30	23.81 1/4 1)	40 3/10 c

1) In ct. per Mark.

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	14 Juni 1924	21 Juni 1924	23/28 Juni '24 Laagste/Hoogste	28 Juni 1924
Alexandrië ...	Piast. p. £	97 15/32	97 15/32	97 15/32	97 15/32
*Bangkok ...	Sh. p. tical	1/10 1/8	1/10 1/8	1/10	1/10
B. Aires 1) ...	d. p. \$	41 1/10	41	40 3/4	41 1/10
Calcutta ...	Sh. p. rup.	1/5	1 5/16	1/5	1 5/16
Constantin ...	Piast. p. £	835	845	835	847 1/2
Hongkong ...	Sh. p. \$	2 4/16	2 4/16	2 4/16	2 4/16
Lissabon 1) ...	d. per Mil.	1 1/16	1 1/16	1 1/2	1 1/16
Madrid ...	Peset. p. £	32.03	32.30	32.10	32.20 1/2
Mexico ...	d. per \$	29.50	30	29	30
Montevideo 1)	id.	43 3/8	40 15/16	42 3/8	43 1/8
Montreal ...	\$ per £	4.39	4.40 1/8	4.36 1/4	4.40 1/2
Praag ...	Kr. p. £	147 1/8	146 3/8	146	147
R.d. Janeiro 1)	d. per Mil.	5 11/16	6 1/32	5 11/32	6 1/8
Rome ...	Lires p. £	99 1/8	101	99 1/8	100 3/8
Shanghai ...	Sh. p. tael	3/37/8	3/37/8	3/3	3/37/8
Singapore ...	id. p. \$	2/4	2/4	2/3 15/16	2/4 1/16
Valparaiso 2)	peso p. £	39.80	40.30	40.30	41.50
Yokohama ...	Sh. p. yen	1/10 3/8	1/10 3/8	1/10 7/8	1/11 1/8

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg.

NOTEERING VAN ZILVER.

	te Londen N. York		te Londen N. York
28 Juni 1924	34 1/4	65 3/4	30 Juni 1923
21 „ 1924	34 1/4	65	31 1/10
14 „ 1924	34 15/16	66 3/4	1 Juli 1922
			24 1/16
			54 1/8

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 30 Juni 1924.

Activa.			
Binnenl. Wis-sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f	61.822.176,60	
	B.-bk. „	29.260.968,05	
	Ag.sch. „	53.496.478,02	f 144.579.622,67
Papier o. h. Buitenl. in disconto		—	
Idem eigen portef.	f	93.993.309,—	
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.		—	93.993.309,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f	50.652.468,76	
	B.-bk. „	12.426.467,70	
	Ag.sch. „	96.809.073,62	
	f	159.888.010,08	
Op Effecten	f	141.140.361,10	
Op Goederen en Spec.	„	18.747.648,98	159.888.010,08
Voorschotten a. h. Rijk	„	—	6.182.356,17
Munten Muntmateriaal			
Munt, Goud	f	56.241.090,—	
Muntmat., Goud	„	475.269.922,97	
	f	531.511.012,97	
Munt, Zilver, enz.	„	10.296.121,88	
Muntmat., Zilver	„	—	541.807.134,85
Effecten			
Bel. v. h. Res. fonds	f	5.639.378,37	
id. van 1/2 v. h. kapit.	„	3.984.548,68	9.623.927,05
Geb. en Meub. der Bank		—	5.212.500,—
Diverse rekeningen	„	—	109.728.405,05
	f	—	1.071.015.264,87
Passiva.			
Kapitaal	f	20.000.000,—	
Reservefonds	„	5.655.237,53	
Bijzondere reserve	„	8.235.000,—	
Bankbiljetten in omloop	„	983.009.985,—	
Bankassignatiën in omloop	„	1.516.543,68	
Rek.-Cour. f Het Rijk	f	—	
saldo's: Anderen	„	47.307.608,79	47.307.608,79
Diverse rekeningen	„	—	5.290.889,87
	f	—	1.071.015.264,87
Beschikbaar metaalsaldo	f	334.841.554,41	
Op de basis van 2/3 metaaldekking	„	128.458.726,92	
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is.	„	1.674.207.770,—	

NED. BANK 30 Juni 1924 (vervolg).
Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andero opeischb. schulden	Beschikk. Metaal-saldo	Dek-kings perc.
30 Juni '24	531.511	10.296	983.010	48.984	334.842	53
23 „ '24	531.511	10.340	946.110	48.326	342.365	55
16 „ '24	531.408	9.966	960.091	51.455	338.569	54
10 „ '24	531.408	9.581	974.193	40.610	337.532	53
2 „ '24	531.408	9.648	992.591	40.088	334.036	52
2 Juli '23	581.792	10.535	961.821	30.508	393.165	60
3 Juli '22	605.955	7.500	1.011.468	50.397	400.341	60
25 Juli '14	162.114	8.228	310.437	6.198	43.521 1)	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Hiervan Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenland	Diverse rekeningen 2)
30 Juni 1924	144.580	—	159.888	93.993	109.728
23 „ 1924	137.968	—	142.356	95.079	101.146
16 „ 1924	156.019	—	140.240	93.062	111.747
10 „ 1924	158.553	—	139.931	93.758	118.200
2 Juni 1924	156.085	—	157.028	92.094	126.075
2 Juli 1923	151.646	—	177.289	52.110	40.079
3 Juli 1922	229.403	60.000	102.940	91.770	28.101
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

1) Op de basis van 2/3 metaaldekking. 2) Sluitpost activa.

's RIJKS SCHATKIST.

De Minister van Financiën maakt o.m. bekend:

	23 Juni 1924	30 Juni 1924
dat uitstonden		
aan schatkistpromessen waarv. direct bij Ned. Bk.	f 207.270.000,—	f 199.200.000,—
aan schatkistbiljetten	„ 194.866.000,— 1)	„ 194.862.000,— 1)
aan zilverbons	„ 29.333.960,—	„ 29.485.166,50
Tegoe v. d. Postch. en Gdst. bij 's Rijks Schatkist.	„ 106.558.196,53 1)	„ 106.558.196,53 1)
Onder de vlottende schuld is begrepen:		
Voorsch. aan de Koloniën	„ 112.902.116,32	„ 114.613.572,55 1)
Voorschot aan Gemeenten voor door Rijk voor hen te heffen Ink. belasting	„ 30 April 1924	„ 31 Mei 1924
	„ 77.776.164,57 1)	„ 56.003.386,88 1)
Voorschot aan rek. houders v. d. Postch. en Girodst.	23 Juni 1924	30 Juni 1924
	„ 115.952.056,61 1)	„ 116.999.066,99 1)
In daggeldleening tegen onderp. v. schatk. papier	—	„ 5.500.000,—

1) Waarvan f 37.056.000 vervallen op of na 1 April 1927.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.
De Minister van Koloniën maakt bekend:

	21 Juni 1924	28 Juni 1924
Voorschot uit 's Rijks kas aan N.-I.	f 96.697.539,57	f 99.398.388,03
Ind. Schatk.prom. in oml.	„ 102.400.000,—	„ 102.400.000,—
Voorsch. Jav. Bk. aan N.-I.	„ 9.200.000,—	„ 5.200.000,—
Muntbiljetten in omloop.	„ 41.800.000,—	„ 42.500.000,—

1) Tegoe v. Ned.-Indië bij de Javasche Bank.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andero opeischb. schulden	Beschikk. metaal-saldo
28 Juni 1924	207.000	253.000	71.430	142.114	
21 „ 1924	206.500	253.500	65.980	142.604	
14 „ 1924	211.250	257.000	62.420	147.366	
24 Mei 1924	147.689	64.662	253.845	80.450	146.194
17 „ 1924	148.532	64.406	260.719	76.310	146.215
30 Juni 1923	149.102	61.456	264.495	84.137	141.452
1 Juli 1922	148.994	48.723	265.049	83.330	128.739
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 2)

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Voorschotten a/h. Gouvernem.	Diverse rekeningen 1)	Dek-kings-percentage
28 Juni 1924		134.200	5.200	***	62	
21 „ 1924		133.480	9.200	***	65	
14 „ 1924		130.590	2.000	***	66	
24 Mei 1924	35.508	15.149	53.537	27.108	16.528	64
17 „ 1924	35.397	14.817	54.646	28.465	16.583	63
30 Juni 1923	35.855	28.735	68.147	12.985	19.782	60
1 Juli 1922	33.261	22.808	78.827	20.315	22.870	57
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	6.446	2.228	44

1) Sluitpost activa. 2) Basis 2/3 metaaldekking. 3) Creditsaldo.

DE SURINAAMSCHE BANK.
 Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opsch. schulden	Discont.	Div. rekeningen ¹⁾
31 Mei 1924..	1.154	1.536	874	1.115	429
24 " 1924..	1.159	1.328	1.071	1.101	419
17 " 1924..	1.149	1.366	1.016	1.099	438
10 " 1924..	1.135	1.460	977	1.101	485
3 " 1924..	1.135	1.550	700	1.136	443
2 Juni 1923..	1.187	1.675	1.152	1.160	495
25 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.
BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
25 Juni 1924	128.261	126.509	290.316	27.000	246.198
18 " 1924	128.235	125.487	291.838	27.000	247.970
11 " 1924	128.213	126.136	293.958	27.000	249.923
4 " 1924	128.186	126.578	289.924	27.000	245.720
27 Juni 1923	127.621	125.103	286.503	27.000	242.446
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
25 Juni '24	47.587	81.092	19.593	112.703	21.502	16,25
18 " '24	48.667	71.224	11.329	113.236	22.498	18,06
11 " '24	58.917	70.052	10.747	122.256	21.827	16,41
4 " '24	65.082	69.933	10.788	127.803	21.358	15,41
27 Juni '23	42.947	80.682	13.909	114.072	22.267	17,39
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52,1/8

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in billiarden (duizenden biljoenen) Mark.

Data	Metaal	Daarv. Goud	Waarv. b. Buitt. circ.bkn ¹⁾	Kassen-scheine	Circulatie	Dek-kings-perc. ²⁾
14 Juni '24	0,461	0,448	0,016	849	923.583	0,09
7 " '24	0,455	0,442	0,016	864	954.249	0,09
31 Mei '24	0,448	0,426	0,016	982	926.874	0,11
23 " '24	0,449	0,426	0,016	1.083	749.338	0,14
15 Juni '23	17,6	0,757	0,180	2,160	10,905	20
23 Juli '14	1,7	1,357	—	0,065	1,9	93

Data als boven.	Wissels			Renten-bank-scheine	Rek. Courant ⁶⁾	Darl. kas-sensch. Tot. uit-gegeven
	Totaal	Handels-wissels	Schatkist-papier			
1.954.048	1.954.048	—	413.323	1.587.289	0.850	
1.952.925	1.952.925	—	333.973	1.313.497	0,900	
1.954.930	1.954.930	—	312.836	1.279.558	1.000	
1.948.698	1.948.698	—	390.526	1.533.135	1.100	
15,461 ⁴⁾	5,034 ⁴⁾	10,427 ⁴⁾	—	6,142 ⁴⁾	2,172 ⁴⁾	
0,751 ⁵⁾	0,751 ⁵⁾	—	—	0,944 ⁵⁾	—	

¹⁾ Onbelast. ²⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine. ³⁾ In milliarden. ⁴⁾ In biljoenen. ⁵⁾ Waarv. in Rentenmark, uitgedrukt in papierm. op billiard; op 23 Mei 1.131.056 bill.; op 31 Mei 1.137.063 bill.; op 7 Juni 1.131.571 bill.; op 14 Juni 1.111.364 bill. ⁶⁾ Idem: op 23 Mei 540.098 bill.; op 31 Mei 475.103 bill.; op 7 Juni 467.937 bill.; op 14 Juni 585.669 bill.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitentl.	Zilver	Te goed in het Buitentland	Buit. gew. voorsch. ald. Staat
26 Juni '24	5.543.134	1.864.321	299.722	571.022	23.000.000
19 " '24	5.543.077	1.864.321	299.615	570.067	23.000.000
12 " '24	5.543.040	1.864.321	299.524	570.211	23.000.000
28 Juni '23	5.537.704	1.864.345	293.101	566.590	23.100.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitge-stelde Wissels	Belee-ningen	Bankbil-jetten	Rek. Crt. Parti-culieren	Rek. Crt. Staat
3.696.983	9.250	2.641.043	39.664.662	2.137.256	13.386	
3.704.191	9.256	2.681.041	39.742.874	2.002.904	18.333	
3.726.544	9.296	2.732.521	39.896.672	1.920.239	15.414	
2.486.525	19.836	2.057.635	36.689.303	2.141.924	20.165	
1.541.980	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590	

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitentl. saldi	Beleen. van buit.l. vorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Crt. partic.
26 Juni '24	355.257	84.653	480.000	1710.736	7.524.223	225.631
19 " '24	355.049	84.653	480.000	1695.198	7.519.789	230.263
12 " '24	355.521	84.653	480.000	1718.902	7.604.100	159.650
28 Mei '24	355.577	84.653	480.000	1807.810	7.637.507	114.408
28 Juni '23	348.576	84.653	480.000	997.334	6.718.838	183.942

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.
FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F. R. Notes in circula-tie
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buitentl.		
11 Juni '24	3.154.455	2.128.593	—	105.047	1.870.518
4 " '24	3.125.092	2.137.572	—	99.827	1.884.039
28 Mei '24	3.117.813	2.150.328	—	96.461	1.891.147
21 " '24	3.138.166	2.149.556	—	101.819	1.886.429
13 Juni '23	3.139.257	2.114.070	—	87.357	2.235.755

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ¹⁾	Algem. Dek-kings-perc. ²⁾
11 Juni '24	420.373	2.086.879	111.442	79,7	82,4
4 " '24	457.052	2.041.134	111.456	79,6	82,2
28 Mei '24	516.360	1.997.440	111.493	80,1	82,7
21 " '24	470.307	1.985.334	111.378	81,1	83,7
13 Juni '23	926.483	1.956.318	109.381	74,9	77,0

¹⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totalen voorraad munt-materiaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
4 Juni '24	749	16.662.339	1.489.196	15.984.201	4.326.320
28 Mei '24	749	16.610.180	1.446.754	15.814.878	4.322.630
21 " '24	749	16.600.756	1.452.798	15.836.139	4.315.506
14 " '24	751	16.707.217	1.449.481	15.982.406	4.303.735
6 Juni '23	774	16.466.586	1.405.889	15.317.666	3.999.063

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 30 Juni 1924.

Terwijl de wereld met spanning wacht op de ontwikkeling der gebeurtenissen, terwijl vooral de komende conferentie te Londen aller aandacht gespannen houdt, is ter beurze van Berlijn weder een speculatiegeest ontwaakt, die op sommige dagen van de afgelopen week aan de excessen van de inflatie-periode heeft doen denken. Er is een zoodanige handel in obligaties van de diverse rijksleeningen ontstaan, dat hiervoor alle andere overwegingen hebben moeten wijken. In één week tijds zijn b.v. de oorlogsobligaties van 134 tot 269 millikarden procenten gestegen, na voorbijgaand zelfs een koers van 295 milliarden procenten te hebben bereikt. De oorzaak van deze geweldige stijging moet worden gezocht in de geruchten, dat de derde „Steuernot-Verordnung”, waarbij rente, aflossing en mogelijke „Aufwertung” van de rijksleeningen uitgesteld worden tot na de voldoening van de lasten der schadeloosstellingen, zou worden herzien. Inderdaad is van Duitschnationale zijde een voorstel bij den Rijksdag ingediend, waarbij een wijziging van de bestaande voorschriften wordt verlangd, benevens het scheppen van de mogelijkheid de vast te stellen „Aufwertung” thans reeds door speciaal aan te wijzen lichamen te doen discontereeren. Het is zeer twijfelachtig, of een dergelijk voorstel ooit tot wet zal worden verheven, primo, omdat het de kiemen van een nieuwe inflatie in zich bergt, secundo, omdat van geallieerde zijde hoogstwaarschijnlijk bezwaar hiertegen zou worden gemaakt. Deze overwegingen hebben echter aan de beurs van Berlijn niet gegolden: er werd zelfs beweerd, dat het Ministerie van Financiën de vlottende middelen,

waarover het thans door het ruime binnenkomen der belastingen de beschikking heeft, zou aanwenden tot inkoop in de markt van rijksleeningen. Hoewel deze bewering vrij spoedig werd gedementeed, bleef de speculatie hieraan toch geloof hechten, met het boven geschetste gevolg. In den aanvang waren het voornamelijk oorlogsleeningen, welke in den kring der belangstelling werden getrokken, omdat men hiervoor het invoeren van mildere bepalingen nog het meest waarschijnlijk achtte: later hebben ook de overige rijksleeningen van de algemeene beweging kunnen profiteren. De handel in oorlogsleeningen vond hoofdzakelijk in posten van 1 miljoen Mark nominaal, z.g. „Kisten” plaats. Deze groote omzetten, doch ook de technische marktpositie hebben tot de krachtige koersverheffing medegewerkt. Er vielen n.l. vele blanco-posities te dekken en het gebrek aan leverbare stukken heeft het koersniveau nog sterker opgevoerd. Op zich zelve betekent een koers van 300 miljarden procenten nog niet veel: een stuk van Mk. 1000 wordt bij dezen koers met 3 goudmarken betaald. Doch het zijn de groote posten geweest en de zeer sterke rijzing (binnen twee weken tijds van 66 pfennig tot 3 Mark), die aan den éénen kant groote winsten, aan den anderen groote verliezen hebben veroorzaakt.

Inmiddels is de geldmarkt te Berlijn wat ruimer geworden. Daggeld was gemakkelijker verkrijgbaar tot ¼ pCt. per dag. Ook de jongste rede van den president van den Rijksdag wees op gemakkelijker verhoudingen. Zonder een principiele verandering van de credietpolitiek der Rijksbank in uitzicht te stellen, heeft Dr. Schacht medegedeeld, dat de circulatie-instelling iedere aanvraag om crediet in het vervolg nauwkeurig zou onderzoeken. De inkrimping van het bedrijfsleven, gevolg van de vele faillissementen (thans circa 45 per dag) en de talrijke gevallen van ambtelijk toezicht, heeft zich doen gevoelen in de veel geringer eischen, welke aan de Rijksbank worden gesteld. Ook de toestand van de schatkist toont een bevredigenden aanblik, al heeft de Minister van Financiën in het licht gesteld, dat niet alle beschikbare middelen van het oogenblik als Rijksbezit aangemerkt kunnen worden. Zoo kon, ondanks de steeds groeiende passiviteit van de handelsbalans (het saldo-passief over Mei bedroeg 350 miljoen Mark) de beurs als geheel, een vast, doch met uitzondering dan van de rijksleeningen, uitermate stil voorkomen behouden, zoodat tot nu toe de voorgenomen interventie van de banken nog niet noodig is geweest.

Ook te Parijs zijn de omzetten van geen groote betekenis geworden. Men heeft de vooruitzichten op een overeenstemming met Engeland en België met gematigd optimisme besproken, doch heeft klaarblijkelijk hierin aanleiding gezien tot het opbouwen van speculatieve posities, naar welke zijde dan ook. Evenmin heeft de valutamarkt op dergelijke beschouwingen gereageerd: de fluctuaties van de buitenlandsche wisselkoersen zijn zeer beperkt gebleven, zoodat ook van deze zijde geen stimulans kon worden verkregen. De vooruitzichten ten aanzien van de binnenlandsche politiek der tegenwoordige regeering, met name de wijzigingen, welke in het belastingstelsel ingevoerd zullen worden, zijn eveneens nog veel te vaag, dan dat een bepaalde opinie hieromtrent uitgesproken zou kunnen worden. Eenigszins verontrustend heeft het gewerkt, dat de buitenlandsche handel, benevens de textiel-, ijzer- en staalindustrieën teekenen van verslapping beginnen te vertoonen, hoewel men dit ter beurse heeft verklaard door te wijzen op de natuurlijke reactie, welke wel moest ontstaan na de heftige expansie, die handel en industrie door de daling van den Franc hadden ondergaan. Aan den anderen kant stemde het bevredigend, dat zelfs de regeering-Herriot er klaarblijkelijk niet toe wenschte over te gaan eenige wijziging te brengen in de feitelijke bezetting van de Roer, getuige de moeilijk loopende onderhandelingen betreffende verlenging der „Micum”-contracten met de mijneigenaren uit het Roergebied. Uiterlijk is de bezetting stellig zachter geworden, mede door de amnestie, welke in tal van gevallen ten aanzien van vroegere uitgewezenen is toegepast: in den grond der zaak echter houdt de Fransche regeering vast aan de eenmaal verkregen „panden”. De moeilijkheid, om ten aanzien van dit en andere punten een bevredigende oplossing te verkrijgen, heeft er ook niet toe medegewerkt een krachtige beweging op de beurs in het leven te roepen.

Te London hebben de debatten in de financieele pers omtrent de wenschelijkheid van onverwijde invoering van den gouden standaard de gemoederen in spanning gehouden. Uit het feit, dat ook in de achter ons liggende week de Bank van Engeland niet tot disconto-verhooging is overgegaan, kan echter niet worden afgeleid, dat deze instelling een verhooging van den rentevoet, zooals o.a. op

nieuw voorgesteld door den heer Leaf, chairman van de Westminster Bank, als ondeugdelijk zou beschouwen. Ondanks de groote bezwaren, welke aan een discontoverhooging ontegenzeggelijk zouden zijn verbonden, zou de leiding van de Britsche circulatiebank wellicht toch tot dezen maatregel gedwongen kunnen worden, al ware het slechts om de Engelsche geldmarkt tegen al te groote drainage door buitenlandsche leeningen te beschermen. Voor de komende maand staat een zeer uitgebreide lijst van nieuwe emissies op het programma en dit, gevoegd bij de dalende tendens van den sterlingkoers, heeft de City bevreesd gemaakt voor een komende verhooging van den rentevoet. Het gevolg is geweest een daling van de eerste-klasse beleggingsfondsen, terwijl de overige markt-afdeelingen een zeer rustig aspect hebben vertoond. Ook hier wacht men af, wat de komende weken zullen brengen, echter zonder veel enthousiasme. Wel kan MacDonald op den steun van het geheele land rekenen ten aanzien van zijn buitenlandsche politiek, doch de binnenlandsche politiek zou hem, volgens het oordeel van de City, wel eens een struikelblok in den weg kunnen leggen. Hierbij komt, dat de meerderheid in Frankrijk nog moet toonen het met de denkeelden van het tegenwoordig bewind eens te zijn. Dergelijke opvattingen, te zamen met de houding van den sterlingkoers en met de mogelijkheid van voor handel en industrie minder gunstige verhoudingen op de geldmarkt, hebben er toe geleid, dat ook de fondsenmarkt van London zeer gereserveerd is gebleven.

De markt te New York heeft niet veel aanleiding tot bijzondere bespreking gegeven. De richting, welke de industrie reeds eenige weken geleden heeft ingeslagen, is nog niet gewijzigd, met het gevolg, dat de staalindustrie op het oogenblik met niet meer dan 50 pCt. van haar capaciteit werkt. Desniettemin is de beurs toch niet ongeanimeerd gestemd geweest. Men beschouwt de reactie in de Unie als ééne van zeer tijdelijken aard, welke voor een deel ook in verband staat met het gewone verloop van een verkiezingsjaar. Ook heeft het bewuste streven van de bankwereld naar een vooraanstaande plaats in den geldhandel de hoop op een toeneming van den handel en van de industriële bedrijvigheid via dezen weg doen ontstaan. Ook de gunstige ontvangsten van de spoorwegen hebben tot een min of meer opgewekte houding bijgedragen.

Ten onzent heeft de markt als geheel een veel beter verloop gehad, dan sinds langen tijd het geval is geweest. Merkwaardig was, dat dit op het koerspeil van *beleggingsfondsen* geen drukkenden invloed heeft uitgeoefend. In tegendeel waren deze vrijwel alle hooger in koers, althans voor zoover het inheemsche staatsleeningen betrof. Behalve de zeer ruime geldmarkt — gevolg van de dividenduitkeeringen van verschillende maatschappijen, gepaard gaande aan de kleine omzetten op de aandelenmarkt — heeft ook de jongste radio-speech van minister Colijn er toe bijgedragen deze afdeeling ter beurse eenigszins te steunen. Van de buitenlandsche soorten bleven 4½ pCt. obl. Portugal Tabak verwaarloosd en op lager koerspeil, daar het nog niet zeker is, in welke munt Hollandsche houders hun coupons en lossingen verzilverd zullen krijgen.

	23 Juni	27 Juni	30 Juni	Rijzing of daling
6 ½/100 Nederland 1922.....	97 7/8	97 7/8	98 1/8	+ 1/4
5 ½/100 „ 1918.....	87 1/2	87 9/10	87 5/10	+ 1/10
4 1/2 ½/100 „ 1916.....	88 1/4	88 5/8	88 7/8	+ 5/8
4 ½/100 „ 1916.....	79 1/10	79 9/10	79 15/10	+ 7/8
3 1/2 ½/100 „	73 1/2	73 7/8	73 3/4	+ 1/4
3 ½/100 „	63 1/2	64 7/8	64 3/4	+ 1
2 1/2 ½/100 Cert. N. W. S.	52 1/2	52 7/8	53	+ 1/2
7 ½/100 Oost-Indië 1921.....	101 25/32	101 9/16	101 7/8	+ 3/32
6 ½/100 „ 1919.....	97 7/16	97 9/16	98 3/8	+ 15/16
5 ½/100 „ 1915.....	92 1/2	92 3/8	92 5/8	+ 1/8
5 ½/100 Rusland 1906.....	4 1/10	4 1/2	4 1/2	+ 7/10
4 ½/100 Rusl. bij Hope & Co.	6	6 1/8	6 3/8	+ 3/8
4 ½/100 Japan 1899.....	61 5/8	—	—	—
5 ½/100 Brazilië 1895.....	54	53 5/8	54	—
8 ½/100 San Paulo 1921....	97	97 7/10	97 15/10	+ 15/10
6 ½/100 Amsterdam 1920....	99 1/4	—	—	—
7 ½/100 Rotterdam 1920....	101 1/2	101 5/8	101 7/8	+ 3/8

Op de aandelenmarkt heeft de *suikerafdeeling* wel het sterkst de aandacht getrokken. Een zeer krachtige rijzing viel voornamelijk te constateeren voor aandelen H. V. A., Koloniale Bank en voor sommige minder courante suikeraandelen. De oorzaak ligt hier in de nawerking van de gunstige jaarverslagen en in de voortgezette verkoopen van de V. J. S. P., waardoor dit lichaam thans ongeveer den geheelen oogst 1924 tot zeer loonende prijzen heeft gerealiseerd. Toch was de activiteit hier niet al te groot; de koersverbetering kwam voornamelijk tot stand, doordat

tegenover de toch niet zeer omvangrijke vraag zoo goed als geen aanbod werd gesteld.

De fluctuaties op de *petroleumafdeeling* daarentegen zijn zoo goed als zonder beteekenis geweest, ondanks het feit, dat hier de omzetten op sommige dagen wel groote afmetingen hebben aangenomen. In claims Koninklijke was het aanbod, behalve op den laatsten dag van den inschrijvingstermijn, als regel overwegend, doch er waren voldoende steunorders in de markt, om een al te laag niveau tegen te houden. Per saldo hebben aanbod en vraag, waaronder ook steun, vrijwel tegen elkaar opgewogen. In aandelen Geconsolideerde was de handel zeer gering.

Rubberaandeelen konden zich herstellen, doordat de algemeen betere marktstemming de hier bestaande contra-mine tot dekking bracht. Ook *tabakaandeelen* waren iets beter van toon, speciaal voor aandelen Senembah, welke tevoren het sterkst gedaald waren.

Van mijnaandeelen boekten aandelen Redjang Lebong een belangrijke winst, in verband met de mededeelingen van de directie, die het uitzicht op een zeer loonende verdere exploitatie hebben geopend. Toch kon de hoogst bereikte koers niet behouden blijven.

In de afdeeling voor *handelondernemingen* viel de aandacht op aandelen Van der Linde Teves in verband met de aankondiging van terugbetaling van één derde van het maatschappelijk kapitaal. Het fonds werd gekocht als gevolg van de mogelijkheid van verhoogde rentabiliteit der overblijvende aandelen.

Industriele aandelen bleven zonder handel. In aandelen Jurgens kwam een licht herstel tot stand, nadat eenige realisaties, naar beweerd werd voor rekening van één der zich in moeilijkheden bevindende provinciaalsche banken worden uitgevoerd.

	23 Juni	27 Juni	30 Juni	Rijzing of daling
Amsterdamsche Bank	122	122	122	
Incaso Bank	93 $\frac{1}{4}$	—	—	
Koloniale Bank	173	182 $\frac{1}{4}$	187	+ 14
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	122 $\frac{1}{4}$	124	123 $\frac{1}{2}$	+ 1 $\frac{1}{4}$
Rotterd. Bankvereniging	94 $\frac{1}{4}$	93	92 $\frac{1}{2}$	- 1 $\frac{1}{4}$
Van Berkel's Patent	37 $\frac{1}{2}$	38	—	+ $\frac{1}{2}$
Gouda Kaarsen	12	11 $\frac{1}{2}$	11 $\frac{1}{4}$	- $\frac{1}{4}$
Holl. Draad- en Kabelfabriek	40 $\frac{3}{8}$	41	42 $\frac{1}{4}$	+ 1 $\frac{1}{2}$
A. Jurgens' Ver. Fabr. g. aand.	48 $\frac{3}{8}$	52	50 $\frac{1}{8}$	+ 2 $\frac{1}{4}$
„ „ „ pr. aand.	54 $\frac{1}{2}$	58	55 $\frac{1}{2}$	+ 1 $\frac{1}{4}$
Leerdam Glasfabrieken	23	22 $\frac{3}{8}$	20 $\frac{1}{4}$	- 2 $\frac{1}{4}$
Philips' Gloeilampenfabriek	280	275 $\frac{1}{4}$	274 $\frac{1}{2}$	- 5 $\frac{1}{2}$
Vereenigde Blikfabrieken	89 $\frac{1}{4}$	—	—	
Vereen. Chemische Fabrieken	40	40 $\frac{1}{4}$	40	
Compania Mercantil Argent.	18	19 $\frac{1}{8}$	—	+ 1 $\frac{1}{8}$
Cultuur-Mij. d. Vorstenland	151 $\frac{1}{4}$	158 $\frac{1}{4}$	161 $\frac{1}{4}$	+ 9 $\frac{1}{4}$
Handelsverg. Amsterdam	452 $\frac{3}{4}$	473 $\frac{1}{4}$	486 $\frac{1}{4}$	+ 33 $\frac{1}{4}$
Handelsverg. Reiss & Co.	36 $\frac{1}{4}$	35	33 $\frac{1}{8}$	- 3 $\frac{1}{8}$
Int. Crediet- en Handelsverg.				
Rotterdam	180	185	185	+ 5
Linde Teves & Stokvis	69	84	81 $\frac{1}{2}$	+ 12 $\frac{1}{2}$
Redjang Lebong Mijnb.-Mij.	148	169	163 $\frac{1}{4}$	+ 15 $\frac{1}{4}$
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	143	142 $\frac{1}{2}$	143 $\frac{1}{2}$	+ $\frac{1}{2}$
Kon. Petroleum-Mij.	332	328	331 $\frac{1}{2}$	- $\frac{1}{2}$
Phoenix Oil	96	—	92	- 4
Amsterdam-Rubber-Mij.	119 $\frac{1}{8}$	120 $\frac{1}{4}$	122	+ 2 $\frac{3}{8}$
Kendeng Lemboe	157 $\frac{1}{4}$	159 $\frac{1}{4}$	161	+ 3 $\frac{3}{4}$
Oost-Java-Rubber-Mij.	189 $\frac{1}{4}$	189 $\frac{1}{4}$	186	- 3 $\frac{1}{4}$
Deli-Batavia Tabak Mij.	293	296	293	
Deli-Maatschappij	336 $\frac{1}{4}$	337	340 $\frac{1}{4}$	+ 4
Senembah-Maatschappij	287 $\frac{1}{4}$	295	298	+ 10 $\frac{1}{4}$

De *Scheepvaartafdeeling* was iets beter van toon, tot dat tegen het slot der berichtperiode de mededeeling aangaande het opleggen van eenige vrachtschepen in de haven van Amsterdam een eenigszins drukkenden invloed uitoefende.

	23 Juni	27 Juni	30 Juni	Rijzing of daling
Holland-Amerika-Lijn	65 $\frac{1}{4}$	70 $\frac{1}{4}$	67 $\frac{1}{2}$	+ 1 $\frac{3}{4}$
„ „ „ „ gem.eig.	52 $\frac{1}{2}$	58	58 $\frac{1}{2}$	+ 6
Hollandsche Stoomboot-Mij.	16 $\frac{3}{4}$	17 $\frac{1}{4}$	17 $\frac{1}{4}$	+ 1
Java-China-Japan-Lijn	86 $\frac{1}{4}$	86	86	- $\frac{1}{4}$
Kon. Hollandsche Lloyd	7 $\frac{1}{16}$	7 $\frac{1}{4}$	—	+ $\frac{3}{16}$
Kon. Ned. Stoom.-Mij.	60	63 $\frac{1}{4}$	64	+ 4
Konink. Paketvaart-Mij.	134	135	136 $\frac{1}{4}$	+ 2 $\frac{1}{4}$
Maatschappij Zeevaart	63	71	71	+ 8
Nederl. Scheepvaart-Unie	113	120	117	+ 4
Nievelt Goudriaan	88	90	89	+ 1
Rotterdamsche Lloyd	112 $\frac{1}{4}$	114 $\frac{1}{4}$	114 $\frac{1}{4}$	+ 2 $\frac{1}{4}$
Stoomv.-Mij. „Nederland“	128 $\frac{1}{4}$	130	131 $\frac{1}{4}$	+ 3
„ „ „Noordzee“	18 $\frac{1}{4}$	22	24	+ 5 $\frac{1}{4}$

De *Amerikaansche markt* was stil, doch vast.

	23 Juni	27 Juni	30 Juni	Rijzing of daling
Americ. Smelting & Refining	68 $\frac{1}{16}$	68	68 $\frac{1}{2}$	+ $\frac{3}{16}$
Anaconda Copper	63 $\frac{1}{8}$	62 $\frac{3}{4}$	68 $\frac{1}{4}$	+ 5 $\frac{1}{8}$
Studebaker Corp.	89	87 $\frac{1}{2}$	90 $\frac{3}{8}$	+ 1 $\frac{1}{8}$
Un. States Steel Corp.	105	106 $\frac{1}{8}$	106 $\frac{1}{2}$	+ 1 $\frac{1}{2}$
Atchison Topeka	110	110 $\frac{1}{16}$	—	+ $\frac{1}{16}$
Erie	30 $\frac{3}{8}$	30	—	- $\frac{1}{8}$
Southern Pacific	101	100 $\frac{1}{2}$	100 $\frac{1}{4}$	- $\frac{1}{4}$
Union Pacific	147	146 $\frac{3}{4}$	147 $\frac{3}{8}$	+ $\frac{1}{8}$
Int. Merc. Marine orig. gew.	9 $\frac{1}{16}$	9 $\frac{1}{16}$	9 $\frac{1}{2}$	+ $\frac{7}{16}$
„ „ „ „ „ pref.	36 $\frac{7}{8}$	37 $\frac{1}{16}$	37 $\frac{1}{8}$	+ $\frac{1}{4}$

De *geldmarkt* bleef, als gezegd, ruim; prolongatie noteerde doorlopend 3 pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

1 Juli 1924.

Tarwe. Terwijl wij in ons vorig overzicht van een reactie op de scherpe stijging der tarweprijzen spraken, heeft de daling zich in de afgelopen week niet voortgezet. Intusschen zijn thans in de exportlanden de prijzen wederom gestegen, zoodat te Chicago de Septembertermijn op 30 Juni sluit op 116 $\frac{1}{2}$ tegen 115 $\frac{1}{2}$ een week geleden. In Winnipeg zijn de verhoogingen veel sterker. October liep nl. op van 110 $\frac{3}{8}$ tot 117 $\frac{3}{8}$, terwijl ook te Buenos-Aires een zeer scherpe rijzing plaats vond, nl. van 12,75 tot 13,45. Deze verhooging kwam tot stand niettegenstaande de vraag in Europa niet bijzonder levendig was. Weliswaar werden de laatste dagen ook de prijzen verhoogd, ten gevolge van de vaste stemming in de exportlanden, doch op het oogenblik zijn de voorraden loco en stoomend nog te groot dan dat de kooplust levendig zou zijn. Wat ladingen betreft, kwamen er weinig zaken tot stand. Portugal kocht wederom een lading, doch de rest van het Continent bepaalde zich tot de aankoop van partijen. De vraag van Duitsland is, nog niet van beteekenis, wel begint men eenige belangstelling te toonen voor rogge, welk artikel thans in verhouding tot tarwe tot een redelijken prijs te koop is.

De verschepingen van tarwe zijn wederom ruim, ofschoon minder dan een week geleden. Van Noord-Amerika werd belangrijk minder afgeladen, doch Argentinië verscheepte des te meer. Ook de weerberichten uit Argentinië bleven gunstig voor den volgenden oogst, en waar men ook een belangrijke uitbreiding van de bezaaide oppervlakte verwacht, is de kans op een nog grooter Argentijnschen oogst gunstig. Het Zuidelijk halfmond zou dan heel wat goed maken van het tekort van het Noordelijk halfmond, maar hierbij is natuurlijk veel toekomstmuziek, aangezien de Argentijnsche oogst slechts eerst in December wordt binnengehaald en er voor dien tijd nog zeer veel geschieden kan.

Wat Noord-Amerika betreft, de oogstberichten waren deze week niet ongunstig, maar men schijnt toch algemeen met veel lagere cijfers dan verleden jaar rekening te houden. Bovendien neemt de zichtbare voorraad in de Vereenigde Staten regelmatig af, en ofschoon af en toe wel eens een beter bericht van Rusland ons bereikt, is de algemeene indruk, die men van dat land krijgt, dat het in sommige gedeelten, wat den oogst betreft, er zeer kritiek uitziet. Ter bevoegder plaatse wordt dan ook verwacht, dat Rusland geen graan voor export zal overhebben, ja men spreekt zelfs van de mogelijke noodzakelijkheid, dat weer geïmporteerd moet worden. In ieder geval heeft de Sowjet-regering bijna geen rogge meer, en voor zoover zij nog aan de markt zijn met partijen, die reeds afgeladen zijn, hebben zij hun prijzen door regelmatige verhoogingen zoo gesteld, dat zaken bijna onmogelijk zijn. De prijs van rogge was ook in Noord-Amerika wederom sterk gerezen; September Chicago ging van 76 $\frac{1}{4}$ tot 82 $\frac{1}{4}$ omhoog. Hierdoor zijn, niettegenstaande het kleine aanbod van Rusland, exportzaken met Europa uiterst moeilijk.

Ook in Mais is de verhooging der prijzen in de Vereenigde Staten op een scherpe wijze voortgezet. De Juli-termijn liep op van 87 $\frac{3}{4}$ tot 96 $\frac{1}{2}$, en ook de December-termijn steeg wederom 7 ct. in de afgelopen week. De oogstberichten acht men onvoldoende, zoodat een klein oogst verwacht wordt. De voorraden van den ouden oogst verminderen sterk. De aanvoeren op de markten zijn gering en men zegt, dat de oogst vrijwel uitgeput is. Deze sterke verhooging heeft aanleiding gegeven tot het tot stand komen van zaken in mais door verschepingen van Zuid- naar Noord-Amerika, in de eerste plaats naar Canada en de Westkust, doch ook naar andere havens van Noord-Amerika schijnt reeds een aanzienlijke hoeveelheid tonnage gecharterd te zijn voor verscheping van mais in de eerstvolgende weken, en het is dan ook niet te ver-

Noteeringen.							Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.			
Data	Chicago			Buenos Ayres			Soorten	30 Juni 1924	23 Juni 1924	2 Juli 1923
	Tarwe Juli	Mais Juli	Haver Juli	Tarwe Juli	Mais Juli	Lijnzaad Juli				
28 Juni '24	114 ³ / ₈	93 ³ / ₈	53 ³ / ₈	13,05	8,15	21,65	Tarwe*	13,85	13,50	13,25
21 „ '24	113	86 ³ / ₈	46 ³ / ₈	12,70	7,95	20,80	Rogge (No. 2 Western) ..	10,—	9,80	9,—
28 Juni '23	102 ³ / ₈	81 ³ / ₈	41 ³ / ₈	11,25	8,40	21,80	Mais (La Plata)	176,—	175,—	189,—
28 Juni '22	1137 ³ / ₈	62 ³ / ₈	36 ³ / ₈	12,45 ¹	7,75 ¹	20,60 ¹	Gerst (48 lb. malting) ...	206,—	202,—	163,—
28 Juni '21	119 ³ / ₈	58 ³ / ₈	35 ³ / ₈	17,05	8,05	18,25	Haver (38 lb. white clipp.) ¹	9,90 ⁵	9,85 ⁵	9,—
20 Juli '14	82	56 ³ / ₈	36 ³ / ₈	9,40	5,38	13,70	Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ¹	12,20	12,10	11,10
							Lijnzaad (La Plata) ³	413,—	400,—	437,—

1) Per Augustus.

1) per 100 KG. 2) per 2000 KG. 3) per 1960 KG.

*No. 2 Hard/Red Winter Wheat. 4) Donaugerst. 5) Canada No. 3.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	22/28 Juni 1924	Sedert 1 Jan. 1924	Overeenk. tijdvak 1923	22/28 Juni 1924	Sedert 1 Jan. 1924	Overeenk. tijdvak 1923	1924	1923
Tarwe	19.703	483.567	339.735	—	13.957	40.796	497.524	370.531
Rogge	9.877	231.355	230.781	—	3.775	485	235.130	231.266
Boekweit	35	11.921	5.899	—	—	—	11.921	5.899
Mais	15.137	346.954	309.280	3.487	57.155	47.615	404.109	356.895
Gerst	5.151	155.542	99.909	749	27.821	7.062	183.363	106.971
Haver	3.747	97.117	40.932	—	305	533	97.422	41.465
Lijnzaad	1.941	126.557	75.168	752	43.447	48.156	170.004	123.324
Lijnkoek	4.519	103.398	114.624	—	700	—	104.098	114.624
Tarwemeel	6.562	128.334	39.780	1.160	13.007	3.864	141.341	43.644
Andere meelsoorten	—	3.568	1.344	—	—	—	3.568	1.344

wonderen, dat dit een grooten invloed gehad heeft op de Argentijnsche markten die dan ook een flinke rijzing ondergaan hebben. Buenos-Aires ging op van 7,90 tot 8,35 en de markt sluit zeer vast. De verschepingen van Plata naar Europa zijn evenwel nog niet verminderd, zoodat Europa voorloopig nog wel wat erg overvloedig van mais voorzien wordt, en het is dus niet te verwonderen, dat de verhoogde prijzen voor spoedig leverbare mais slechts met moeite maakbaar zijn. Andere soorten mais worden slechts weinig aangeboden en de prijzen gaan regelmatig hooger. Onder invloed van mais is natuurlijk gerst ook vaster zonder dat de prijsverhoging hier evenredige afmetingen aanneemt.

Haver, welke een tijd lang zeer gedrukt was zonder groote fluctuatie, is in de exportlanden zeer sterk in prijs gestegen. Te Chicago liep de Julitermijn op van 46³/₈ tot 55³/₈, terwijl ook de prijzen te Buenos-Aires zeer scherp opgingen.

Ook lijnzaad, ofschoon om heel andere reden dan de granen, deelde in den algemeenen toestand. Hier is het voornamelijk Argentinië, dat de hausse maakt, blijkbaar op de veronderstelling, dat de tegenwoordige oogst zeer aanzienlijk overschat is. Van den nieuwen Amerikaanschen oogst valt nog weinig te zeggen, behalve dat de uitzaai zeer groot geweest is. Europa volgde de verhoogde lijnzaadprijzen slechts zeer schoorvoetend, aangezien olie in zeer onvoldoende mate de beweging van lijnzaad volgde. Ook de lijnkoekprijzen ondergingen een scherpe rijzing.

SUIKER.

De stemming op de verschillende suikermarkten bleef deze week prijshoudend, daar de vraag voor spoedig leverbare suiker aanhield.

In Amerika liepen de prijzen iets op en waren de openings- en slotnoteeringen voor Spot Centr. en op de termijnmarkt als volgt:

Spot Centr.	5.28/5,34
Juli	3,44/3,53
September	3,63/3,68
December	3,52/3,56
Maart	3,29/3,35

De ontvangsten in de Atlantische havens der V. S. bedroegen deze week 62.000 tons, de versmeltingen 86.000 tons en de voorraden 224.000 tons.

Voor prompte Cubasuiker werd van 3⁹/₁₆ tot 3⁵/₈ d.c. c. & f. New York betaald.

De Cuba-statistiek is als volgt:

	1924	1923	1922
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten 21 Juni '24..	29.873	47.184	80.380
Tot. sedert 1 Dec. '23-21 Juni '24	3.269.823	3.167.883	3.123.330
Werkende fabrieken	6	8	24
Weekexport 21 Juni '24	72.684	64.202	121.454
Tot. sedert 1 Jan. '24-21 Juni '24	2.426.625	2.559.804	2.207.612
Totale voorraad op 21 Juni '24	843.198	608.979	937.208

De productie tot 27 Juni bedroeg 4.021.000 tons tegen 3.579.000 tons verleden jaar.

In Engeland verhoogden Raffinadeurs hunne prijzen met 3 d. en 6 d., respectievelijk voor „granulated” en „cubes”. De vraagprijzen voor stoomende Javasuiker werden verhoogd.

Op Java was de markt ook gedurende de afgelopen week zeer actief. Na verdere verkoopen van restantooigsten tot f 13³/₄ voor Superieur en f 12³/₄ voor No. 16 en hooger verhoogde de V.J.S.P. de verkooplumiet voor Sup. tot f 13³/₄, waartoe ook reeds afdoeningen plaats vonden. De oogst van dit jaar is thans bijna geheel door de planters verkocht. De oogstvooruitzichten op Java zijn gunstig, het rendement op einde Juni van 120 fabrieken bedroeg 10 pCt. meer dan verleden jaar op hetzelfde tijdstip.

Ook voor oogst 1925 heeft zich weer belangstelling voorgedaan en verkocht de Trust ruim ¹/₂ miljoen picols tot f 12³/₄ voor Sup. en f 11³/₄ voor No. 16 en hooger. De eerste verkoopen uit dezen oogst werden i.d.t. tot f 16 voor Superieur en f 15 voor No. 16 en hooger afgesloten.

Hier te lande bleef de markt de geheele week eveneens in prijshoudende stemming en konden prijzen wat aantrekken, vooral voor Augustuslevering, welke van f 25 tot f 25³/₄ opliep. Voor Juni bestond echter weinig belangstelling en bleef de noteering voor deze maand op f 26 gehandhaafd. Voor December is de waarde nominaal f 22³/₄. De markt sloot prijshoudend met koopers voor Juni tot f 26³/₄ en de overige maanden als boven vermeld. De weekomzet bedroeg 7200 tons. Deze week opende de markt echter in kalmere stemming en lager.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Aug.	Londen			New York 96 pCt. Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Junijuli	Cuba's 96 pCt. c.t.f. JulijAug.	
27 Juni '24	f 25 ⁹ / ₁₆	Sh. 42/-	Sh. 22/-	Sh. 19/6	\$ cts. 5,34
20 „ '24	„ 24 ¹¹ / ₁₆	41/3	21/6	19/3	5,28
27 Juni '23	„ 29 ³ / ₈	64/3	23/3	24/-	6,91
27 Juni '22	„ 24 ³ / ₈	55/9	19/3	16/9	4,79
4 Juli '14	„ 11 ¹³ / ₃₂	18/-	—	—	3,26

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 25 Juni 1924.

Prijzen van Amerikaansche katoen bereiken gisteren het laagste punt van deze maand toen Mid-American spot 16,62 noteerde, hetgeen 152 punten lager is dan de hoogste noteering op 1 Juni j.l.; vóór de sluiting gisteren heeft de markt zich echter weer eenigszins hersteld. Er zijn vrij veel zaken gedaan, doch over het algemeen is de handel beperkt en laten ook de verschillende weerberichten hun invloed gelden. Egyptische katoen is deze week

slechts weinig veranderd, terwijl er weinig verkocht is. Het prijsverschil tusschen oude- en nieuwe-oogstkatoen blijft voor beide soorten vrij constant.

Prijzen van Amerikaansche garens zijn deze week iets achteruitgegaan. Voor grove nummers bestaat weinig belangstelling, doch in ringgarens is tegen lage prijzen nog wel iets gedaan. Van Holland bestaat er eenige vraag, zoowel naar twist als inslaggarens en men verwacht van deze markt wel meer belangstelling nu de staking in het Enschededistrict is opgeheven en de fabrieken daar j.l. Maandag weer met volle productie zijn beginnen te werken. In getwijnde garens, zoowel voor het binnenland als voor Indië, zijn eenige zaken tot stand gekomen. Over het algemeen waren de biedingen echter te laag, zoodat slechts een klein gedeelte der aanvragen is geboekt. Voor Madras is wat gedaan in 60er American Ring, terwijl ook in 50er en 60er Medio voor Indië enkele zaken tot stand zijn gekomen. Egyptische garens waren iets flauwer. Er heerschte een goede vraag naar dhooty garens, zoowel enkel als getwijnd, waarin enkele flinke posten werden afgesloten. De vraag van het Continent naar getwijnde garens, zoowel gewoon als gezengd, is gering.

In de doekmarkt heerscht een goede vraag, doch er staat nog altijd hetzelfde verschil tusschen het prijsidee van koopers en verkopers. Voor enkele markten zijn in bepaalde lines goede zaken gedaan, zoo b.v. in gedrukte sarries en grey dhooties voor Indië, terwijl ook de handel met Zuid-Amerika en Brazilië is verbeterd. Wij zouden echter niet durven beweren, dat wij aan den vooravond van een periode van vernieuwde activiteit staan. De ontwikkeling van het ruwe materiaal is nu op het critieke punt en de vooruitzichten van den nieuwen katoenoogst zullen van grooten invloed op de markt zijn. De markt is vol leven, er staat een goede vraag, doch met uitzondering van enkele styles, is er van een algemeene verbetering van den toestand in Lancashire nog geen sprake en nemen koopers liever een afwachtende houding aan in verband met de ontwikkeling van den nieuwen oogst. De meeste spinners en twijnders van Egyptische garens hebben voor de komende maanden flinke orders geboekt, maar voor dat het verschil tusschen oude- en nieuwe-oogst-katoenprijzen eenigszins geëlimineerd is, voelt men voor verder zaken doen weinig.

18 Juni 25 Juni Oost. koersen. 17 Juni 24 Juni
Liverpoolnoteeringen. T.T. op India 1/5 1/5
F.G.F. Sakellaridis 23,75 23,60 T.T. op Hongkong 2/4 2/4
G.F. No. 1 Oomra 10,95 10,80 T.T. op Shanghai 3/3 3/3

Noteering voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands.)

	27 Juni 1924	20 Juni 1924	12 Juni 1924	27 Juni 1923	27 Juni 1922
New York voor Middling ...	30,25 c	29,65 c	29,85 c	28,20 c	21,75 c
New Orleans voor Middling	28,80 c	29,35 c	30,12 c	28,25 c	21,50 c
Liverpool voor Fy Middl. ...	17,43 d	17,49 d	17,64 d	16,43 d	13,06 d

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen).

	1 Aug. '23 tot 27 Juni '24	Overeenkomstige periode	
		1922-'23	1921-'22
Ontvangsten Gulf-Havens.	6.760	5.731	6.071
" Atlant. Havens			
Uitvoer naar Gr. Brittannië	1.639,5	1.265,5	1.666
" " 't Vasteland	3.894,2	3.337	3.969
" " Japan	***	***	***

Voorraden.
(In duizendtallen balen).

	27 Juni '24	Overeenkomstig tijdstip	
		1923	1922
Amerik. havens	318	319	747
Binnenland	215	342	502
New York	55	88	207
New Orleans	84	75	150
Liverpool	201	188	510

COPRA.

De markt was deze week vast gestemd en er ging zeer veel om. Duitschland toonde ook wat meer belangstelling. Stoomende Copra is uitermate schaarsch.

De noteeringen zijn:

Nederl.-Ind. f.m.s. Mei	afading	fl 34¼
" " " Juni	"	" 33¾
" " " Juli	"	" 33¼
" " " Aug.	"	" 32¼

30 Juni 1924.

RUBBER.

De stemming op de rubbermarkt was kalm gedurende de afgelopen week. De prijzen liepen iets terug en de markt sloot op de volgende noteeringen:

			einde voorafgaande week:
Prima Crêpe	Juni	55 ct.	57 ct.
" "	Juli/Sept.	56 "	56¼ "
" "	Oct./Dec.	58 "	57½ "
Smoked Sheets	Juni	54 "	54 "
" "	Juli/Sept.	56 "	56 "
" "	Oct./Dec.	56¼ "	59¼ "

1 Juni 1924.

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp, Leonard Jacobson & Zonen en G. Bijdendijk.)

Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
28 Juni 1924	293.000	27.100	1.253.000	29.000	65½/32
21 " 1924	291.000	26.225	1.351.000	29.000	63/32
14 " 1924	322.000	25.475	1.313.000	28.500	61½/32
28 Juni 1923	880.000	19.750	1.080.000	18.000	52½/32

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
28 Juni 1924....	77.000	3.608.000	212.000	10.246.000
28 " 1923....	74.000	2.645.000	117.000	6.733.000

NEDERLANDSCH-INDISCHE THEE.

(Opgave Pakhuismeesteren van de Thee.)

(Herleid tot 1/1 Kisten.)

Voorraad 31 Mei 1924	78.868
Sedert aangevoerd	27.504
	106.372
Sedert afgeleverd	17.184
Voorraad heden (Entrepôt en Consumtie)	89.188
Waarvan in de eerste hand	37.798

Amsterdam, 30 Juni 1924.

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	Koper Standard	Koper Electrolytisch	Tin	Lood	Zink
30 Juni 1924..	61.17/6	66.5/-	226.7/6	33.7/6	32.2/6
23 " 1924..	61.2/6	65.15/-	223.5/-	32.2/6	31.17/6
16 " 1924..	61.17/6	67.5/-	222.2/6	32.17/6	32.5/-
10 " 1924..	61.15/-	67.10/-	216.7/6	33.-	31.15/-
2 Juli 1923..	64.12/6	71.15/-	176.17/6	23.17/6	28.5/-
20 Juli 1914..	61.-/-		145.15/-	19.-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.

VRACHTENMARKT.

Over het algemeen is de vraag naar scheepsruimte gering. De toestand van Duitschland en de fluctuatie in de wisselkoersen zijn oorzaak, dat er niet veel zaken op groote schaal worden ondernomen.

Er worden bijna geen booten bevracht met graan van Montreal en Noord-Amerika. Een Juli-boot werd afgesloten van Montreal naar West-Italië tegen het lagere cijfer van 16 ct. per 100 lbs.

De kolenvrachten van de Northern range naar Rio de Janeiro zijn ook gedaald en bereikten het lage cijfer van \$3,05. Naar West-Italië is \$2,80 à \$3 te bedingen.

Een boot met hout van de Golf van Mexico naar La Plata werd bevracht tegen het lagere cijfer van 155/- per Std. voor Juli/Augustus aflading.

De La Plata vrachten zijn ook aanzienlijk gedaald, vooral voor prompte en Juli-booten. Het aanbod van booten, welke in ballast zijn uitgevaren, is betrekkelijk groot en niet

voordat deze zijn bevracht is er hoop op beterschap. Een spot-boot kon niet meer dan 20/6 bedingen van tot above San Lorenzo naar U. K./Continent. Voor Augustus stelt men 23/6 in uitzicht.

Van de nitraat-havens is een boot bevracht naar Noord-Amerika tegen \$ 5 met Juli-aflading en van Chili naar New York werd een boot afgesloten met erts tegen \$ 5,60.

Van Voor-Indië werd bijna alle lading opgenomen door de lijnbooten. Een Juli-boot werd afgesloten van Karachi naar Middellandsche Zee/U. K./Continent tegen 21/- op scale basis.

Wat de Zwarte Zee betreft, is de vraag naar promptie booten gering. Voor nieuwe oogst-verschepingen wordt 13/- naar het Continent en 13/6 naar U. K. in uitzicht gesteld.

Van de Middellandsche Zee bleven de vrachten ongeveer op hetzelfde lage peil.

De uitgaande vrachten van Wales geven ook weinig reden tot optimisme. Naar Buenos Aires wordt 13/- betaald en naar West-Italië voor booten van gemiddelde grootte 9/9 à 10/-.

1 Juli 1924.

RIJNVAART.

Week van 22 t/m. 28 Juni 1924.

De aanvoeren in Rotterdam waren matig en bestonden hoofdzakelijk uit erts. Scheepsruimte was voldoende beschikbaar.

In het Ruhrgebied namen de verschepingen toe, tengevolge waarvan de vrachten en daghuren geleidelijk beter werden.

Ertsvrachten naar de Ruhrhavens bedroegen gemiddeld f 0,65 met ¼ lostijd, f 0,75 met ½ lostijd.

Voor kolen en ruwe producten van Rotterdam naar Mannheim werd in doorsnee f 1,20 per last met verkorten lostijd betaald, terwijl de daghuren ca. 2½ Ct. bedroegen.

De waterstand bleef gunstig.

Het sleeploon was gemiddeld genoteerd volgens het 40 cts. tarief.

INKLARINGEN.

DORDRECHT/ZWIJNDRECHT.

Landen van herkomst.	Mei 1924		Mei 1923	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	1	150	1	103
Groot-Brittannië	4	804	2	184
Duitschland....	1	362	2	169
België	—	—	1	438
Frankrijk	1	187	—	—
Spanje	1	751	—	—
Marokko	—	—	1	784
Ver. Staten ...	1	4.375	—	—
Danzig	3	2.184	5	1.789
Totaal....	12	8.813	12	3.467
Nationaliteit				
Britsche	6	1.141	3	287
Duitsche	4	2.546	8	2.396
Noorsche	1	751	—	—
Fransche	—	—	1	784
Ver. Staten	1	4.375	—	—
Totaal....	12	8.813	12	3.467

ADVERTENTIËN.

The Anglo-South American Bank, Ltd.

Statutair Kapitaal £ 10.000.000.
Reservefonds . £ 4.000.000

Geplaatst Kapitaal £ 8.734.660.
Volgestort Kapitaal £ 4.367.330

Argentinië - Chili - Peru -
Mexico - Barcelona -
Bilbao - Madrid - Vigo - Sevilla -
Valencia.

Bank- en Wisselzaken,
Handelscredieten.
Incasseeren van documentaire
wissels.
Aan- en verkoop van Effecten.

Hoofdkantoor: 62 Old Broad Street, London E.C.

The Anglo-South American Bank Ltd. is ook vertegenwoordigd in de Vereenigde Staten door de Anglo South American Trust Company, New York (erkend volgens de wetten van den staat New York), in Frankrijk door de Banque Anglo-Sud Américaine, Société Anonyme, Parijs, en in Brazilië en in geheel Centraal Amerika door haar zuster-instellingen: The British Bank of South America Ltd. - The Commercial Bank of Spanish America Ltd.

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

Wilton's Machinefabriek en Scheepswerf ROTTERDAM

Scheepsbouw en Machinefabriek

Speciale inrichting voor reparatiën van elken omvang

Vier droogdokken met lichtvermogen tot 46000 ton

Dwarshelling

Drijvende kranen met lichtvermogen tot 120 ton

Telefoon: 7303 en 7304

Telegramadres: „WILTON” Rotterdam